

Deze pdf van het Weidevogel-
jaarverslag 2016 is interactief.
Op pagina 4 bij de inhoudsopgave
kunt u doorklikken naar het
desbetreffende hoofdstuk.

Wij wensen u
veel leesplezier!!!

2016

Vrijwillige weidevogelbescherming in Noord-Brabant

JAARVERSLAG

natuur dichtbij huis

Brabants Landschap

Coördinatiepunt Landschapsbeheer

Colofon

SAMENSTELLING EN EINDREDACTIE:
Coördinatiepunt Landschapsbeheer

TEKST:
A. Popelier, J. Sloothaak, H.J. den Hollander

FOTO'S:
M. Renes, J. Sloothaak, E. Zijp

VORMGEVING:
studio x-hoogte, Tilburg

DRUKWERK:
Gianotten Printed Media

UITGAVE:
Haaren, februari 2017

Brabants Landschap
Coördinatiepunt Landschapsbeheer
Postbus 80, 5076 ZH Haaren
0411-664010
Algemeen: 0411-622775
info@brabantslandschap.nl
www.brabantslandschap.nl

natuur dichtbij huis

Brabants Landschap

Coördinatiepunt Landschapsbeheer

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van:

Provincie Noord-Brabant

Voorwoord

In 2016 werd in Brabant het eerste landelijke kievitseï gevonden door onze vrijwilligers Piet Delisse en Wil Foolen. Misschien is dit wel symbolisch voor de enorme inspanning, die in onze provincie wordt gepleegd voor de bescherming van de Kievit in het landelijk gebied. Noodzakelijke inspanning, want in Brabant kennen we een zeer intensief agrarisch gebruik van de grond. Zonder bescherming zouden de meeste legsels en kuikens van weidevogels verloren gaan door werkzaamheden. De weidevogels zijn dus afhankelijk van de boerenbedrijven en vrijwilligers, die zich inzetten voor de weidevogelbescherming. Waar deze inspanningen plaatsvinden, komen ook de meeste legsels uit.

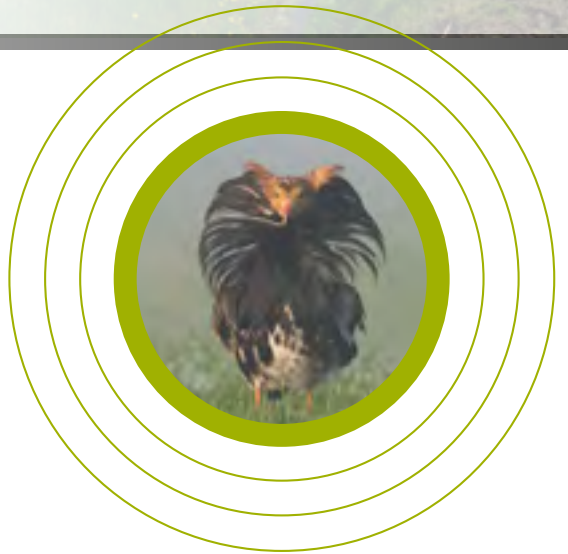
Het jaar 2016 was het jaar van de Kievit. Er werden daarom extra maatregelen ingezet, zoals braakstroken, verlate mais inzaai en plasdras. Ook werd onderzoek gedaan naar de overleving van kievitskuikens. Dit betekende veel werk voor de ringers en vrijwilligers: nesten zoeken, het broeden volgen, de kuikens op het juiste moment vangen en ringen, ze vervolgens dagelijks volgen en de gegevens registreren. Van alle geringde kuikens werd slechts een klein deel terug gemeld als vliegvlug. Een schamel resultaat, maar het leverde wel inzicht in de faalfactoren.

Een andere extra inspanning was de inzet van een drone, waartoe besloten werd tijdens de weidevogelavond op 2 maart 2016. Provincie Noord-Brabant en Brabants Landschap sloegen de handen ineen om het project te bekostigen. Ook dit zal ons hopelijk meer inzicht gaan opleveren om tot een nog doelmatigere bescherming te komen.

Kortom, het is hard werken om een goede weide- en akkervogelstand te behouden in Brabant. Nieuwe methoden en inzichten zijn noodzakelijk, maar met zoveel gemotiveerde en kundige beschermers blijven we optimistisch.

Jan Baan
Directeur Brabants Landschap

Vrijwillige
weidevogelbescherming
in Noord-Brabant

2016

natuur dichtbij huis
Brabants Landschap
Coördinatiepunt Landschapsbeheer

Inhoud

Inleiding

Coördinatie en ondersteuning

Omstandigheden seizoen

Omvang weidevogelbescherming

Resultaten

Resultaten per weidevogelgroep

Bijlagen

Inleiding

2016 was het Jaar van de Kievit en bovendien het jaar waarin het eerste landelijke kievitseizoen in Brabant werd gevonden! In dit jaarverslag komen beide onderwerpen uiteraard aan bod. Maar er is meer... We gaan natuurlijk ook in op de gegevens die alle vrijwilligers invoeren. Het resultaat van het nuttige werk van ruim zeshonderd weidevogelbeschermers, die actief zijn in bijna veertig verschillende weidevogelgroepen.

Sommige van hen noteren de legsels nog met pen en papier. Maar voor het opsporen en invoeren van legsels zijn ook volop technologische snufjes in ontwikkeling. Een groot gedeelte van de groepen gebruikt inmiddels GPS om legsels rechtstreeks in het veld in te voeren. Waar er eerst speciale apparaten voor nodig waren, kan dat tegenwoordig met iedere smartphone. In het hoofdstuk *Resultaten per weidevogelgroep* laten we zien hoe de groepen de legsels hebben ingevoerd. Met de ontwikkeling van een weidevogeldrone is dit jaar voor het eerst ook meer technologie ingezet bij het opsporen van nesten. Niemand kan zeggen dat de weidevogelbescherming anno 2016 heeft stilgestaan.

De rol van het Coördinatiepunt Landschapsbeheer en de manier waarop het Coördinatiepunt de vrijwilligers en de weidevogelbescherming ondersteunt, staat in het eerste hoofdstuk *Coördinatie en ondersteuning*. Het weer bepaalt voor een groot deel de resultaten per seizoen. Het tweede hoofdstuk *Omstandigheden seizoen* legt de link tussen de weersomstandigheden en het uitkomen van de legsels en het opgroeien van de kuikens. Het derde hoofdstuk *Omvang weidevogelbescherming* gaat in op het verloop van het aantal vrijwilligers en bedrijven en op het gewastype van percelen waarop bescherming wordt uitgevoerd. Misschien kunnen we de kievit beter een akkervogel gaan noemen in plaats van een weidevogel?

Het hoofdstuk *Resultaten* gaat vervolgens dan echt in op de cijfers van de weidevogels. Hoeveel legsels zijn er gevonden en beschermd? Welk deel is succesvol uitgedroefd en hoe ziet dat er uit per weidevogelsoort? Een veel besproken bedreigende factor voor de weidevogel(bescherming) is predatie. Predatie is natuurlijk en weidevogelbescherming is niet bedoeld om te beschermen tegen natuurlijke verlies oorzaken. Een verlies van 15% van de legsels vinden wij acceptabel. Toch kan predatie een demotiverende uitwerking hebben op vrijwilligers, die zich inzetten als weidevogelbeschermers. Gelukkig zijn er groepen die zich na een jaar met veel predatie toch staande hebben gehouden. Dat getuigt van grote veerkracht bij onze weidevogelbeschermers. Iedere weidevogelgroep heeft tenslotte haar eigen verhaal in de terugblik op 2016. Dit staat beschreven in het laatste hoofdstuk *Resultaten per weidevogelgroep*.

Dit jaarverslag geeft weer hoe het de weidevogels, vrijwilligers en agrariërs is vergaan op de ruim twaalf duizend hectare akkers en weides in Brabant, waar aan weidevogelbescherming wordt gedaan.

Wij wensen u veel leesplezier!

Vrijwillige
weidevogelbescherming
in Noord-Brabant

2016

natuur dichtbij huis
Brabants Landschap
Coördinatiepunt Landschapsbeheer

Coördinatie en ondersteuning

Organisatie

In Brabant vormen meer dan 650 vrijwilligers, georganiseerd in 40 verschillende werkgroepen, de basis voor de weidevogelbescherming. Zij weten waar de vogels broeden en houden contact met de boeren.

Iedere werkgroep heeft een coördinator, die de aansturing van zijn of haar vrijwilligers doet. De groepscoördinatoren onderhouden contact met de veldmedewerker van het Coördinatiepunt in hun regio. Meestal is er binnen een groep ook iemand actief, die de gegevensverwerking doet. De mensen in het veld zijn onder de vlag van een weidevogelwerkgroep vaak actief in verschillende 'loopgroepen'. Ieder loopgroepje van vrijwilligers heeft een eigen gebied om in de gaten te houden.

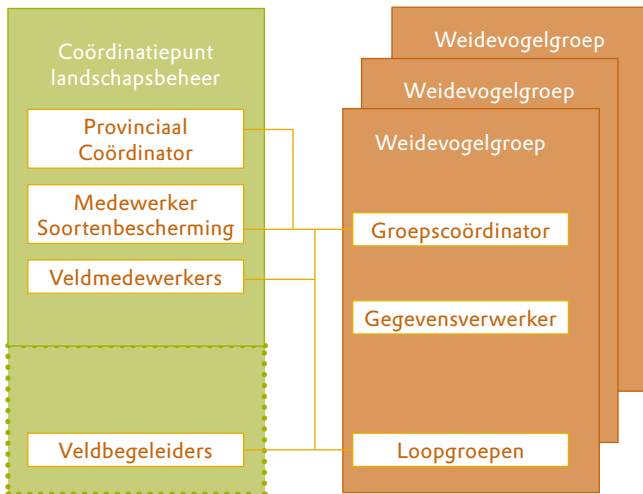
De weidevogelgroepen in Brabant hebben elk een eigen groepspagina op www.brabantslandschap.nl. Kijk hiervoor onder 'zelf-aan-de-slag'. Staat er nog geen groepspagina online van de weidevogelgroep waar u mee (samen) werkt, stuur dan foto's en een beschrijving van waar uw groep actief is naar weidevogelbeschermingbrabant@gmail.com.

De algehele coördinatie van de weidevogelbescherming in Brabant is ondergebracht bij het Coördinatiepunt Landschapsbeheer. Het Coördinatiepunt ondersteunt en faciliteert de weidevogelgroepen en de vrijwilligers en initieert nieuwe projecten. De ondersteuning bestaat uit het delen van kennis (cursus en opleiding), veldbegeleiding, overleg met gemeenten en waterschappen en het beschikbaar stellen van materiaal (mandjes, stokken, format om overeenkomsten af te sluiten voor maatwerkregelingen, etc.).

Jochem Sloothaak is de provinciaal coördinator soortenbescherming. Hij zorgt voor de aansturing van de veldmedewerkers en onderhoudt het contact met de provincie Noord-Brabant en de landelijke koepel LandschappenNL. Sinds de zomer van 2015 is op kantoor ook een medewerker soortenbescherming werkzaam bij het Coördinatiepunt: Annette den Hollander. Jochem en Annette verzorgen samen het contact met de groepscoördinatoren, schrijven rapportages over de resultaten en zorgen dat de financiering voor de weidevogelbescherming en de maatwerkregelingen geregeld is. Vanuit kantoor staat verder Angela Huijden altijd klaar om kleine vragen met betrekking tot uitleenmaterialen, contactgegevens, onkostenvergoedingen etc. te beantwoorden.

Tijdens het weidevogelseizoen worden de groepen in het veld begeleid door de veldbegeleiders. Niet alleen bij het opsporen van nesten, maar ook bij het contact met boeren en het uitvoeren van alarmtellingen. Marco Renes ondersteunt de groepen in Oost-Brabant: van Vlierden (WVG Deurne) tot aan Geffen (WVB Maasdonk). Groepen in Midden-Brabant (o.a. VNW Hilvarenbeek en de Duinboeren) kunnen rekenen op begeleiding van Anja Popelier en in West-Brabant is Willem Veenhuizen de veldbegeleider.

Heeft u vragen over de weidevogelbescherming in Brabant? Met vragen over bijvoorbeeld materiaal, subsidieregelingen en GPS gebruik kunt u als werkgroep in eerste instantie terecht bij de veldbegeleider van uw regio (Oost, Midden of West). Voor overige vragen kunt u contact opnemen met het Coördinatiepunt. De contactgegevens van de diverse personen vindt u in bijlage 1 van dit jaarverslag.

Werving

In 2016 is er net als in andere jaren aandacht besteed aan werving van nieuwe vrijwilligers. Weidevogelgroepen plaatsen op hun website en in lokale kranten persberichten, waarin ze de aftrap van het seizoen aankondigen en mensen oproepen een handje te helpen. Brabants Landschap zorgt daarnaast regelmatig voor artikelen in provinciale dagbladen en op websites. Ook sociale media spelen een steeds grotere rol. Er zijn diverse weidevogelgroepen met een eigen Facebookpagina en weidevogelbeschermers die actief twitteren. Dit is een manier om aandacht te vragen en draagvlak te krijgen voor de bescherming van onze weidevogels.

Ongeveer de helft van de nieuwe vrijwilligers meldt zich aan na het zien van een advertentie of artikel over de weidevogelbescherming. Soms is dat er maar één per groep per jaar, maar dat kan genoeg zijn om een gezond verloop in de groep te houden.

De andere helft van de nieuwe vrijwilligers sluit zich aan dankzij mond-tot-mond reclame. Zo wordt een vriendin, buurman, kennis, broer of zus enthousiast bij het horen van de verhalen uit het veld. Weidevogelgroepen lieten hun werk onder andere zien op scholen, boerderijen, tijdens open dagen, speciale avonden en de Nationale Vogelweek. Dit deden ze door middel van gastlessen, excursies, een fotostand en het gebruik van allerlei ander promotiemateriaal. Deze acties leveren bekendheid en nieuwe weidevogelbeschermers op.

Voor symposia, open dagen, braderieën en andere gelegenheden waarop weidevogelwerkgroepen hun werk promoten zijn voorlichtingsmaterialen beschikbaar, die weidevogelgroepen kunnen lenen. Bijvoorbeeld fotorijke posters, kleurrijke banners, opgezette vogels en kunsteieren. Er is een infoblad, waarin alles staat omschreven. Hierin staan ook foto's van de uitleenmaterialen die beschikbaar zijn vanuit het Coördinatiepunt. Onze infobladen zijn te vinden op brabantslandschap.nl onder 'Zelf aan de slag'.

Coördinatorenexcursie

Op 14 mei 2016 bracht de groep coördinatoren een bezoek aan Tiengemeten, het natuureiland in eigendom en beheer van Natuurmonumenten, vlakbij Rotterdam. In 2006 is Tiengemeten omgevormd van landbouwgrond naar natuur. Aan de zuidkant is een gat in de dijk gegraven. Een groot deel van het eiland staat nu dagelijks onder invloed van de rivier. Verderop staat het water stil en ontstaat een uitgestrekt moeras. Dit trekt vele soorten vogels aan. Tiengemeten is ongeveer 8 km lang en 2,5 km breed en heeft drie delen met elk een eigen sfeer en eigen naam: Weemoed, Weelde en Wildernis. Met zo'n 40 coördinatoren werd onder leiding van Helma Braat (boswachter bij Natuurmonumenten) en Rob Burgmans (vogelaar en inventariseerder voor Natuurmonumenten) een wandeling naar het oostelijk deel van het eiland gemaakt met een tussenstop bij Herberg Tiengemeten. Een gezellige dag, met als bonus het zien van jonge kievitkuikens!

Opleiding

Voor het broedseizoen werd een basiscursus weidevogelbescherming gegeven om nieuwe vrijwilligers op te leiden. De cursus bestond uit twee avonden en werd op drie locaties gegeven: in Geffen, Veldhoven en Giessen. Op de eerste avond vertelde Marco Renes over alle soorten weidevogels en waarom bescherming nodig is. De tweede avond ging over het opsporen en beschermen van legsels en het werken met GPS apparatuur voor het vastleggen van legsellocaties.

Materiaal

Dankzij een financiële bijdrage van de provincie Noord-Brabant en Nationale Postcode Loterij kunnen alle weidevogelbeschermers gebruik maken van materiaal om het werk uit te voeren. Het is voor de provinciale coördinatie een jaarlijks terugkerend ritueel: het klaarleggen van pakketjes en bundeltjes op de provinciale jaaravond. Voorafgaand aan het seizoen kunnen groepen zelf aangeven welk materiaal ze nodig hebben en in welke hoeveelheid. In Haaren telt het Coördinatiepunt vervolgens de markeerstokken, rieten mandjes, stalkaarten en notitieboekjes nauwkeurig af.

Maatwerkregelingen

Het leveren van maatwerk via rustzones, braakstroken of later ingezaaide maispercelen heeft al veel jonge weidevogels het leven gered. In Noord-Brabant zijn hiervoor twee provinciale regelingen van kracht die weidevogels helpen hun kuikens vliegvlug te krijgen. Voor de kritische soorten grutto, wulp en tureluur die in gras broeden, is dat de 'regeling Rustzone'. Voor Kieviten is dat de regeling 'Maatregelen voor Kievit op bouwland'. Vrijwilligers sluiten voor beide regelingen op de locaties waar dat effectief is, zelf de overeenkomsten af met hun boeren. Met beide maatregelen wordt inmiddels al meerdere jaren gewerkt. Het formulier voor het afsluiten van overeenkomsten is digitaal beschikbaar op: www.brabantslandschap.nl/regelingrustzone en www.brabantslandschap.nl/regelingkievit. In een speciale editie van Weidevogelwerk van begin 2016 is meer te lezen over de ins and outs van de Maatwerkregelingen: <http://tinyurl.com/znoakg8>.

Contacten met groepen

Het aanspreekpunt van de weidevogelgroep is de groepscoördinator. Een overzicht van de contactgegevens van alle weidevogelgroepen staat achter in het jaarverslag (bijlage 2). Coördinatoren krijgen informatie van het Coördinatiepunt en geven deze informatie vervolgens door aan 'hun' vrijwilligers. Het contact tussen de weidevogelbeschermers en de veldbegeleiders vindt vooral plaats in het veld. Het maakt niet uit op welke manier dit gebeurt, als er maar contact is! Alleen zo kunnen we problemen in het veld snel oppakken en kijken of een onderwerp provinciale aandacht moet krijgen.

Agenda van een weidevogel(beschermer)

Het delen van positieve en minder goede ervaringen is eveneens zeer nuttig want weidevogelbescherming en landbouw zijn altijd in ontwikkeling. Inzichten veranderen daardoor continu en moeten worden doorvertaald naar het veld.

Daarom zijn Anja, Marco en Willem tijdens het seizoen ruim drie dagen per week actief met de veldbegeleiding van groepen. Vaak gaat deze begeleiding veel verder dan alleen het uitleggen over hoe nesten worden opgespoord.

Groepen organiseerden in 2016 zelf start-, evaluatie- en afsluitavonden. Hierbij was meestal een medewerker van het Coördinatiepunt aanwezig. Het Coördinatiepunt levert op zo'n avond een bijdrage aan het programma. Dit gebeurt bijvoorbeeld door middel van lezingen, een quiz of het afspelen van een interessante film.

Daarnaast is eind 2016 in alle drie de regio's een coördinatorenbijeenkomst georganiseerd. Op deze bijeenkomst in het najaar krijgt elke coördinator de gelegenheid te vertellen hoe het afgelopen seizoen is verlopen. Tijdens deze bijeenkomsten wisselen weidevogelbeschermers kennis en ervaring uit en brengen elkaar op ideeën. 'Hoe voeren jullie

de legsels in?' of 'Wij hebben een Facebookpagina waar we veel positieve reacties op krijgen'.

Naast de 'officiële' contactdagen is er ook een soort jaarlijkse bedankdag.

Op deze 2^e zaterdag in mei worden alle groepscoördinatoren – die een belangrijke rol vervullen in het beschermingswerk – uitgenodigd voor de coördinatorenexcursie.

Nieuwsbrief en social media

In Brabant verschijnt zo'n vijf keer per jaar de digitale nieuwsbrief 'Weidevogelwerk'. Deze bestaat uit zes tot acht artikelen over weidevogelbescherming in de praktijk, onderzoeksresultaten en andere relevante nieuwtjes. De nieuwsbrief is bedoeld voor mensen die actief zijn in de weidevogelbescherming. Het aantal abonnees van de nieuwsbrief Weidevogelwerk liep in 2016 op tot 952. Ontvangt u de nieuwsbrief nog niet in uw mailbox? Dan kunt u zich aanmelden via brabantslandschap.nl, door te klikken op 'Actueel' en vervolgens 'Nieuwsbrief'. Voorgaande edities zijn terug te lezen op: <http://tinyurl.com/htjgzt>. Ook is er een Facebookpagina over de weidevogelbescherming: [facebook.com/NetwerkWeidevogelbeschermingBrabant](https://www.facebook.com/NetwerkWeidevogelbeschermingBrabant). Hierop worden tijdens het seizoen nieuwtjes geplaatst en berichten gedeeld van pagina's van weidevogelgroepen.

De provinciale jaaravond

Op woensdag 2 maart 2016 werd in het Provinciehuis in Den Bosch de provinciale jaaravond voor weidevogels gehouden. Hierbij waren ruim 300 mensen aanwezig. Traditiegetrouw werd op de prestaties van het afgelopen jaar teruggeblikt en op het komend seizoen vooruitgekeken. De jaaravond is daarmee de aftrap van het beschermingsseizoen.

Jan Baan opende de avond en noemde de kievit de algemeenste weidevogel van Nederland, waarbij het grootste deel van de populatie in Brabant zit. Daarom is het extra verontrustend dat de soort hard in aantal achteruit gaat. Daar moeten we gezamenlijk iets aan doen. Tijdens de avond besteedden de sprekers Jouke Altenburg van Vogelbescherming Nederland en Henk van der Jeugd van het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) aandacht aan het 'Jaar van de Kievit'. Verder gaf Anja Popelier (APNatuuradvies) een toelichting op de twee Brabantse maatwerkregelingen die er zijn voor weide- en akkervogels. Een heel andere bijdrage op de avond kwam van Nico Nijenhuis, werkzaam voor Clear Flight Solutions. Hij vertelde over de inzet van drones bij de bescherming van weidevogels. De lezing bleek later het startmoment om te gaan experimenteren met het inzetten van drones bij het beschermen van weidevogels in Brabant. De handen werden hiervoor na afloop van de avond ineen geslagen. Hierover is meer te lezen verderop in dit jaarverslag. De oorkonde voor het Initiatief van het jaar ging naar Danielle van Son, werkzaam bij

Waterschap Aa en Maas. Yolande van der Meulen (directeur Natuur, Water en Milieu van de provincie Noord-Brabant) reikte de oorkonde aan haar uit. Waarom werd Danielle in het zonnetje gezet? Omdat weidevogelbescherming het beste gaat in een harmonieuze samenwerking met alle groepen en partijen in een gebied, geen één uitgezonderd. En omdat water en weidevogels zo innig met elkaar verbonden zijn, is de rol van de waterschappen daarbij sturend; zij zijn de spil in het geheel. In een betrekkelijk korte tijd (tussen 1 juni en 15 juli) moeten de sloten en hun oevers worden gemaaid. Daarbij kunnen veel jongen van weidevogels jammerlijk aan hun einde komen. 'Daar moet toch wat aan te doen zijn', dacht onze beschermer van het jaar 2015. De oplossing werd gevonden in het managen van maatwerk. In overleg met alle betrokkenen – vrijwilligers, boeren en loonwerkers – is tot op de strekkende meter gekeken welke slootoevers wanneer het beste aan de beurt konden komen. Het in kaart brengen waar nog wél en waar géén kuikens meer zitten, vereist een geweldige coördinatie en organisatie. Dankzij de medewerking van Waterschap Aa en Maas zijn daarnaast ook golfplaat-plasdrassen in de Osse polders gerealiseerd. Door dit bijzondere ontwerp krijgen weidevogels weer toegenomen. De plasdraspercelen met golfplaatstructuur zorgen voor voedsel, broedgelegenheid en kuikenbiotoop op hetzelfde perceel.

Omstandigheden seizoen

Over het hele jaar gezien, was 2016 een warm jaar. Dit past in de trend van een opwarmend klimaat. Toch begon het voorjaar laat en was het koud. Na de op één na zachtste winter in ruim drie eeuwen, ging de lente 2016 juist koud van start. Natte en droge maanden wisselden elkaar in het voorjaar af. Maart en april waren koud en mei en juni waren juist relatief warm. Qua neerslag was het gemiddeld gezien een droog jaar, maar kuikens en boeren hadden lokaal te maken met hevige neerslag. Die wisselvalligheid is waarschijnlijk ook een gevolg van klimaatverandering. Door het vaak buiige

karakter van de neerslag waren de regionale verschillen groot. Brabant werd in juni geteisterd door extreme buien met veel neerslag, aan het eind van de maand zelfs lokaal met hagelstenen. Voor menig Brabantse landbouwer leverde dit fikse schade op aan zijn gewassen. Of dit goed of slecht heeft uitgepakt voor de vogels, valt te lezen in dit hoofdstuk.

DE LENTE
KWAM LAAT OP
GANG, MAAR
EINDIGDE
WARM

Gevolgen van de weersomstandigheden

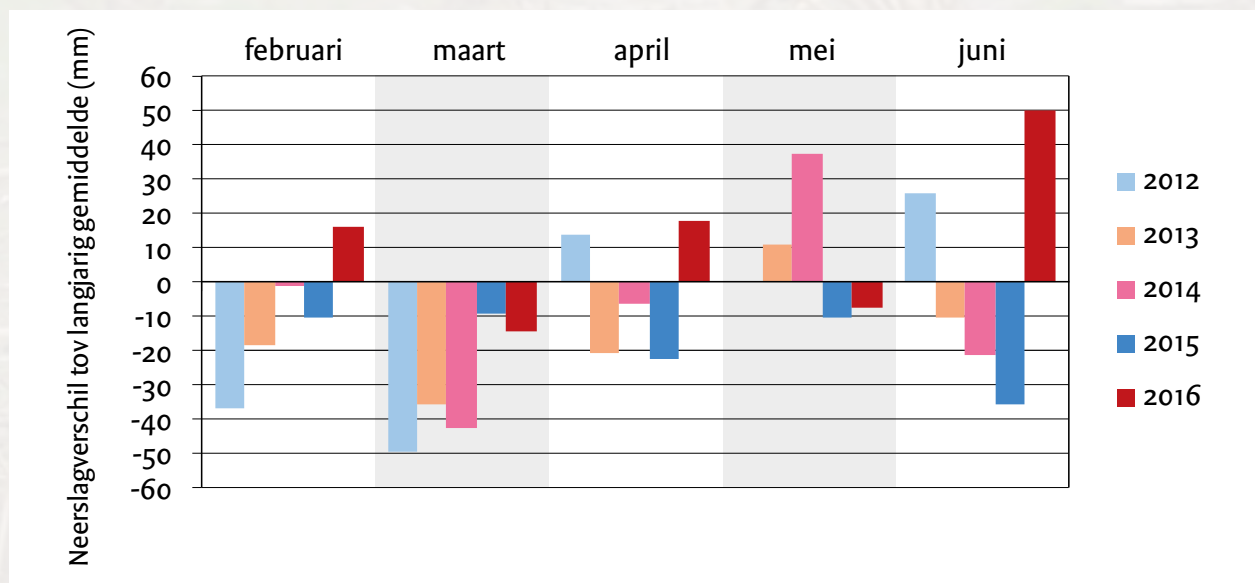
Het eerste landelijke kievitseizoen werd begin maart gevonden. De grootste eilegpiek lag echter eind maart en was

maand	weidevogel	temperatuur (°C)			neerslag (mm)		
		gem	2016	+/-	gem	2016	+/-
januari		3,1	4,8	++	73	102	++
februari		3,3	4,6	++	57	73	+
maart	eerste kievitseizoen	6,2	5,4	-	68	54	--
april	broeden	9,2	8,7	-	44	62	+
mei	jongen grootbrengen	13,1	14,5	++	61	54	-
juni	jongen vliegvlug	15,6	16,8	++	68	118	++

Tabel 1 ► De agenda van de kievit en het weer

daarmee een week eerder dan gemiddeld. In figuur 2 is per week te zien wat het percentage kievitlegseizoen was, dat in die week uitkwam. In de week van 17 t/m 23 april kwam het grootste aandeel legseizoen van de kievit uit. Desondanks kwamen er van veel groepen geluiden binnen dat de broedparen tot begin april wegbleven. Dit speelde waarschijnlijk in werkgebieden waar het aantal kieviten helaas al jaren terugloopt en broedparen van mislukte legseizoenen een poging komen doen voor een tweede legsel.

Figuur 1 ► Neerslagtekort of -overschot ten opzichte van het langjarig gemiddelde (de nullijn)

DE KUIKENS DIE HET
ZWARE WEER
OVERLEEFDEN, GROEIDEN
OP IN GOEDE EN VEILIGE
OMSTANDIGHEDEN

Eind april maakten een reeks lage temperaturen in de nacht en een paar dagen regen achter elkaar het de net uit het ei gekomen Kieviten zeer moeilijk. De donsveren van de kuikens zijn niet geschikt voor nat weer. Als het dan ook nog eens koud is, onderkoelen de kleine lijfjes vrij snel en gaan de kuikens dood. De remedie voor zulke weersomstandigheden is veel schuilen en opwarmen bij de ouders. Maar als er veel geschild wordt, is er minder tijd om eten te zoeken. Daarbij zorgt een lage temperatuur en overvloedige regen voor een vertraagde ontwikkeling van insecten en bodemdierpjes, het eten van de weidevogelkuikens. In de periode half mei tot half juli viel er ook veel neerslag. Ellendig voor de boeren, maar in deze tijd van het jaar een kans voor de Kieviten om hun jongen groot te brengen. Als de mais in het water staat, groeit deze niet tot slecht. De boeren konden het land niet op en tussen de mini maisplantjes begon

onkruid te groeien toen het water wegtrok. Op de natte velden waar niemand op kon, hadden de Kieviten de tijd van hun leven. Voedsel in overvloed en niemand die hen verstoortte. Ook het gras waar ze in zaten, groeide in de maanden juni en juli amper. Door de nattigheid werd er dus minder vroeg gemaaid.

Vrijwilligers hebben in 2016 meer Kievitsjongen gezien dan voorgaande jaren. Het lijkt er dus op dat er toch meer voedsel was vanwege de nattigheid. Veel kuikens hebben wel meer moeten schuilen vanwege extreme kou eind april, maar als ze dan gingen foerageren, kregen ze blijkbaar meer voedsel binnen dan tijdens de voorgaande droge voorjaren. De combinatie van vocht en kou lijkt in die zin toch minder slecht dan een, al dan niet koud, maar in ieder geval droog voorjaar.

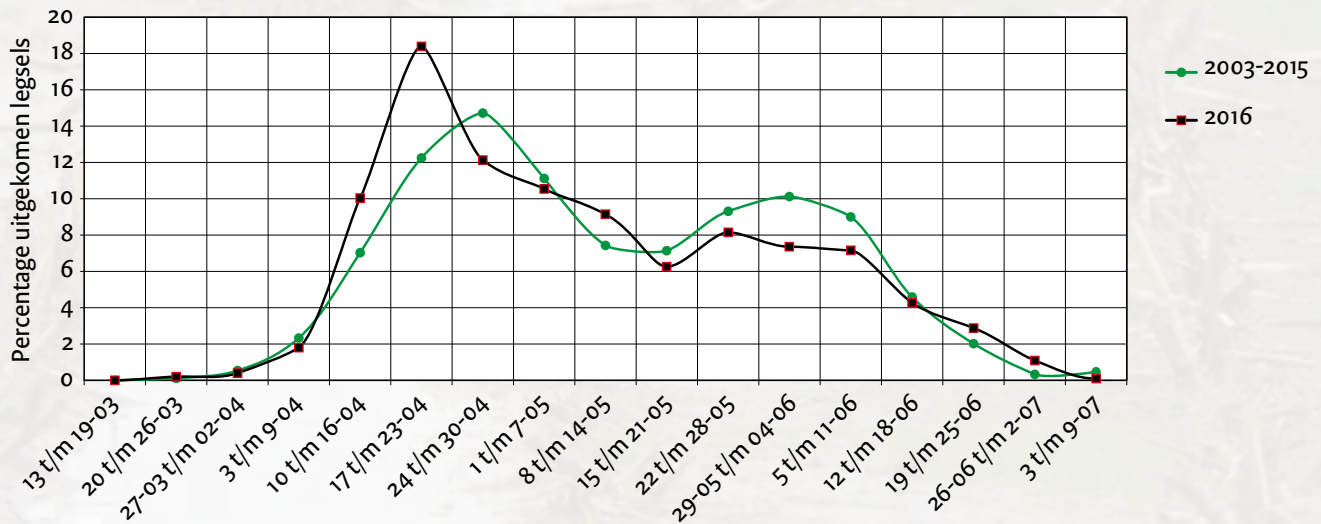
Het allereerste ei van Nederland!

Op woensdag 9 maart rond 16.00 uur werd het eerste kievitseï van Nederland gevonden in Sint Oedenrode. Het bleek het meest zuidelijk gevonden eerste ei van Nederland ooit. De afgelopen 2 jaar tekende de Rooise weidevogelwerkgroep ook al voor de vondst van het eerste kievitseï van Brabant. En ook in 2016 was het raak! Piet Delisse en Wil Foolen waren de gelukkigen. Zij kregen een tip van een wandelaar, die vertelde dat enkele kieviten op een perceel langs de Dommel wel heel sterk territoriaal gedrag vertoonden. Wil en Piet gingen meteen kijken en vonden het eerste ei van Nederland. Zoals het hoort volgens het protocol werden de landelijk coördinator en de provinciaal coördinator ingelicht om het ei op echtheid te controleren. Toen bij de dompeltest bleek dat het ei op de bodem bleef liggen, wat bewees dat het een vers ei was, volgden de felicitaties. De heren ontvingen uit handen van Aad van Paassen, landelijk coördinator vanuit LandschappenNL, en Rini Smits van SNBL een officiële oorkonde voor de vinder van het eerste ei. In kranten en op het acht-uur-journaal van de NOS werd aandacht geschonken aan het Brabantse kievitseï. Een mooie gelegenheid om promotie te maken voor het beschermingswerk door vrijwilligers en boeren.

De dompeltest is terug te zien op: brabantslandschap.nl/actueel/nieuws/eerste-brabantse-kievitseï.

Figuur 2 ► Het percentage uitgekomen kievitlegsels per week (Geen duidelijke tweede piek in 2016. In week 17 t/m 23 april kwam 18,4% van alle legfels uit).

In figuur 2 is bij de kievit geen duidelijke tweede uitkomstpiek te zien van het aantal legfels. Weidevogelbeschermmer Maaïke Riemsdag zag begin augustus echter nog maar net vliegvlugge kieviten. Er is dus zeker wel een tweede broedronde geweest (en mogelijke zelfs een derde), maar de legfels van de kieviten liepen hierin niet synchron.

Vrijwilligersgroepen die grutto's en wulpen in hun gebied hebben, meldden in april dat er weinig activiteit was, maar half mei liepen er, raar maar waar, her en der toch veel grutto's met jongen. Uit de cijfers blijkt dat het broedseizoen van de grutto gemiddeld was. De eerste legfels kwamen eind april uit. Meer dan de helft van de legfels kwam uit in de week van 15 t/m 21 mei.

DE MAIS STOND IN HET
WATER EN GROEIDE
NIET TOT SLECHT.
DE BOEREN KONDEN
HET LAND NIET OP

Omvang weidevogelbescherming

EEN
WEIDEVOGELGROEP
BESTAAT GEMIDDELD
UIT 16 PERSONEN

Vrijwilligers

In 2016 sloten zich 28 nieuwe vrijwilligers aan bij de weidevogelbescherming. Dat zijn er op één na evenveel als in 2015. De weidevogelgroep Bernheze kreeg er de meeste nieuwe vrijwilligers bij (+8). Deze

groep is pas in 2015 opgericht en is nog groeiende. De weidevogelgroepen Rooi en Weimeren groeiden beide met 5 nieuwe vrijwilligers. Zoals altijd is extra hulp en liefde voor weidevogels meer dan welkom!

Met de stijging van de levensverwachting in Nederland, stijgt ook de gemiddelde leeftijd van de beschermers. Waar in 2009 de gemiddelde leeftijd van de weidevogelbeschermers 61,4 jaar bedroeg, was dit het afgelopen seizoen 67,0 jaar. Ervan uitgaande dat de gegevensverwerkers de geboortedata van hun vrijwilligers goed registreren, blijkt dat de gemiddelde leeftijd van de beschermers ieder jaar met 0,8 jaar stijgt. In 2016 steeg de gemiddelde leeftijd zelfs met 1,1 jaar.

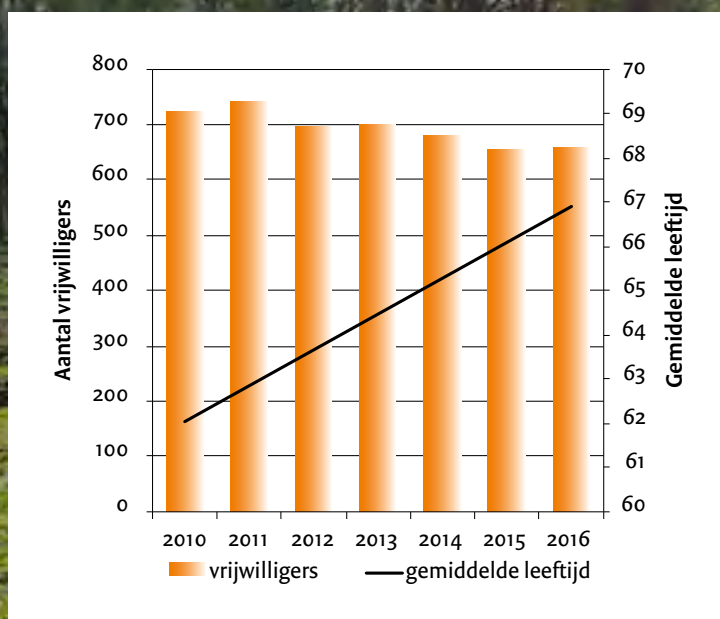
Het is alarmerend dat er steeds meer plaatsen komen waar de weidevogels nagenoeg verdwenen zijn en er niets meer te beschermen valt. Dit speelt met name op zandgronden. Omdat mensen zelden buiten hun eigen regio aan de slag gaan, zijn tegenvallende resultaten in hun eigen werkgebied, vaak een reden om te stoppen. Een andere reden om te stoppen zijn gezondheidsklachten. In 2016 namen 23 vrijwilligers de beslissing om te stoppen met het beschermingswerk. We zijn hen erg dankbaar dat zij zich al die jaren hebben ingezet voor de weidevogels.

In 2016 waren in Brabant 661 vrijwilligers actief bij de weidevogelbescherming. Dat zijn er 5 meer dan het jaar ervoor. De grootste Brabantse weidevogelgroep is nog altijd Altenatuur met 62 vrijwilligers.

Invoermethode

Voor het invoeren van de gegevens is in 2016 het gebruik van de smartphone gestegen (via de mobiele invoerpagina m.weidevogelbescherming.nl). In 2014 werd deze methode voor het eerst gebruikt, maar lag het percentage van de legfels dat werd ingevoerd nog maar op 1%. Vorig jaar was dit

Figuur 3 ► Ieder jaar stijgt de gemiddelde leeftijd van de vrijwilligers

6% en in 2016 17%. Door deze stijgende invoer met behulp van de smartphone, zijn de percentages ingevoerde legsels op de pc (internet applicatie) en de pda (via het programma GPWeidevogels) beiden gedaald.

Bedrijven

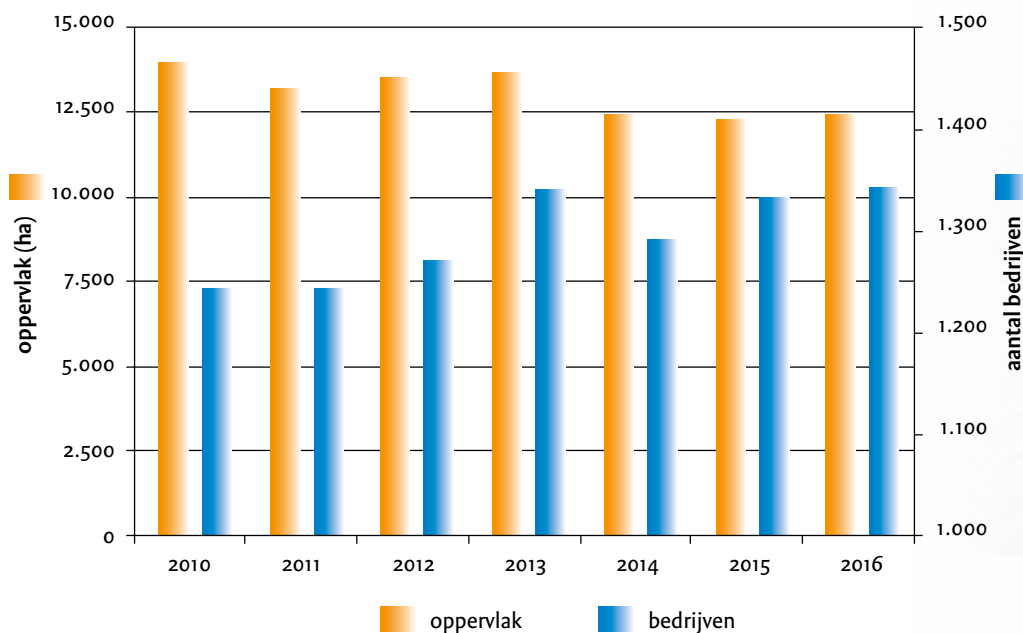
Er waren 1.343 bedrijven die medewerking verleenden aan weidevogelbescherming. Dat zijn er 11 meer dan in 2015! WNM Hilvarenbeek e.o. had de meeste nieuwe bedrijven (+24). WBG Reusel-De Mierden was een goede tweede met een stijging van 21 bedrijven, waarmee zij uitkomen op een totaal van 119 meewerkende bedrijven in hun werkgebied. Dit is het grootste aantal bedrijven binnen een weidevogelgroep. Ook stopten er bedrijven. Om de statistieken kloppend te houden, moeten groepen ervoor zorgen dat hun administratie goed op orde is.

Het totale oppervlak waarop weidevogels werden beschermd, betrof 12.458 hectare. Dit is meer dan het jaar ervoor, maar gelijk aan het oppervlak in 2014. Iedere weidevogelbeschermer heeft gemiddeld 2 bedrijven en 19 hectare onder z'n hoede.

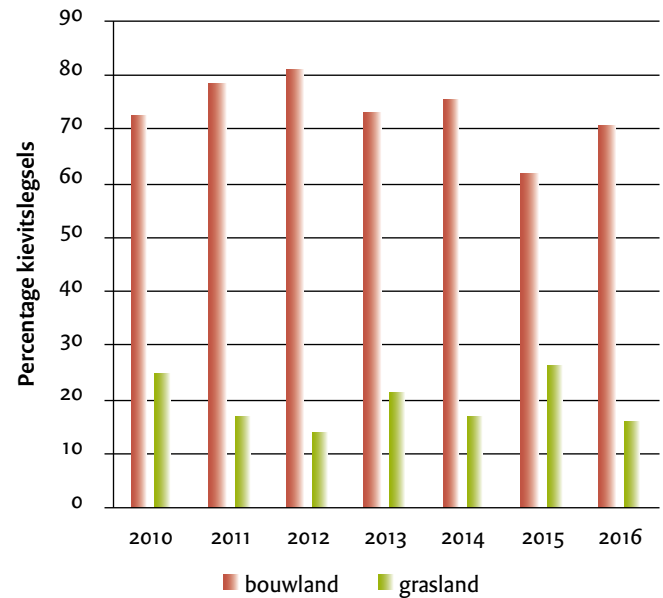
HET OPPERVLAK
WAAR AAN WEIDE-
VOGELBESCHERMING
WORDT GEDAAN,
IS ONGEVEER GELIJK
GEBLEVEN

Figuur 4 ► Het aantal meewerkende bedrijven steeg licht in 2016

Figuur 5 ► In 2016 broedde 71% van de Kieviten op bouwland percelen

Gewastypen en weidevogelbescherming

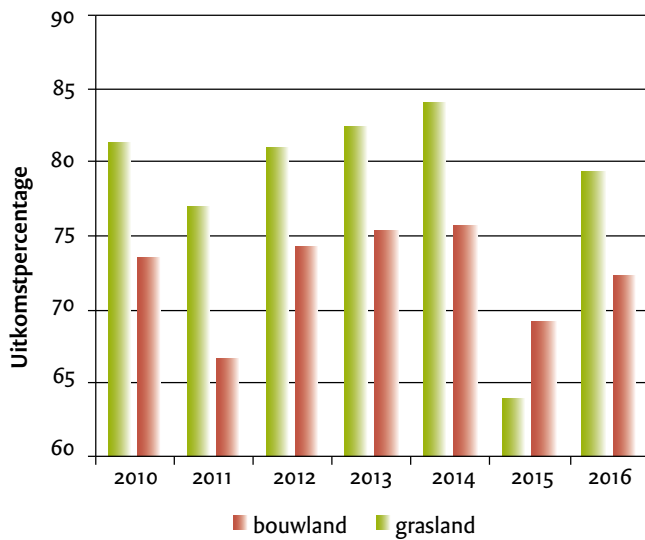
Het gewastype op de landbouwpercelen waarop aan weidevogelbescherming werd gedaan, is nauwelijks veranderd in 2016. Van alle percelen betrof het 45% grasland, 36% maisland en 6% aardappelen. De resterende 13% bestaat uit bieten, graan, groenten etc. Dit geeft aan de ene kant aan dat het gewastype in Brabant eenzijdig is, maar ook dat de weidevogels hier blijkbaar de voorkeur aan geven.

De meeste gevonden legfels in Brabant zijn zoals ieder jaar van de Kievit. Daarover meer in het volgende hoofdstuk. Maar qua landtype: broedt deze vogel op akkers of weides? Het gebruik van percelen varieert per jaar. Het is algemeen bekend dat deze van oorsprong steppenvogel houdt van openheid en uitzicht vanaf haar nest. Te hoog gras of mais is dus ongeschikt. Vroeg in het seizoen maakt het mannetje bij het buitelen al een keuze voor een bepaald perceel. Hoe het er dan bij ligt is bepalend. Landbouwkundig verandert dat perceel in de broedtijd vaak nog van karakter. In 2016 broedde de Kievit in 71% van de gevallen op bouwland percelen.

In 2014 lag dit percentage hoger (76%), maar in 2015 juist weer lager (62%). Het lage percentage in 2015 was echter uitzonderlijk vanwege de overmatige regenval in januari en februari. Hierdoor stond het gras op de graslanden nog erg laag, wat aantrekkelijk was voor de mannetjes die hun territoria innamen. 2016 was juist weer een gemiddeld jaar in de verhouding broedende Kieviten op bouw- en grasland.

Het bouwland waarop aan weidevogelbescherming wordt gedaan, bestaat voor 74% uit mais. Na de maisoogst op zandgronden moet de boer verplicht een groenbemester of vanggewas inzaaien. Dit gewas (meestal gras of rogge) blijft in de winter en in het voorjaar tot aan de inzaai van een nieuw gewas op het land staan. Als de Kievit z'n proefkuiltjes gaat draaien, weet deze niet wat er met het perceel gaat gebeuren. Kieviten houden echter van kale grond en als de groenbemester (te) hoog de winter uitkomt, is het perceel ongeschikt geworden. Van de legfels op grasland worden er meer uitgebroed dan op bouwland. Dit is een beeld dat jaarlijks terugkomt.

Figuur 6 ► Het uitkomstpercentage van kievitlegels op grasland is hoger dan op bouwland

Braak

Een landtype dat je helemaal nooit meer ziet is braak. Op percelen waar bewerkingen worden gedaan is de voedsel-situatie niet optimaal voor opgroeiende kuikens en hun ouders. Het meest ideale voor de kievit is om een gedeelte van een perceel braak te laten leggen. Op een uit productie genomen (niet ingezaaide en niet bewerkte) strook of rand zijn voor de kievit spinnetjes en andere vliegende en lopende insecten te vinden. Wormpjes eten de jongen pas na 2 tot 3 weken. Het voedselaanbod bepaalt voor een groot gedeelte de overlevingskansen van de jongen. Daarom moet er meer geïnvesteerd worden in braakliggende stroken en/of percelen.

EEN JONGE KIEVIT
WORDT GROOT IN EEN
RAND, DAAR IS
VOEDSEL EN DEKKING
TE VINDEN

Het Jaar van de Kievit in Brabant

Vanaf halverwege de jaren '90 neemt het aantal broedende kieviten in ons land in rap tempo af. De achteruitgang heeft te maken met een aantal factoren: de overleving van volwassen vogels, het aandeel kuikens dat vliegvlug wordt, het uitkomstpercentage van legsels en het aantal legsels zelf. Uit onderzoek blijkt dat de oorzaak van de achteruitgang vooral ligt in de kuikenoverleving. Ringonderzoek toont bijvoorbeeld aan dat de overleving van volwassen vogels voldoende is. Uit een terugmelding van een geringde kievit, bleek zelfs dat deze een leeftijd had van 33 jaar. Dat is gunstig, maar geeft ook te denken. Wat zou de gemiddelde leeftijd zijn van de huidige populatie? In 2010 trok Brabants Landschap aan de noodklok met een artikel van Anja Popelier, 'De kievit op de rode lijst?'. Sovon Vogelonderzoek en Vogelbescherming Nederland riepen 2016 uit tot het Jaar van de Kievit. Het Vogeltrekstation en LandschappenNL werkten mee aan de acties.

Wat is er in Brabant gebeurd in dit 'Jaar van de Kievit'? Eén van de belangrijkste, maar ook de meest tijdrovende klussen was het kievitkuiken onderzoek. Om beter te begrijpen waar het mis gaat in de kuikenfase, werden in gebieden verspreid door Nederland in totaal 376 kuikens gekleurigd en voorzien van een blauwe unieke codevlag. Drie van

deze proefgebieden lagen in Brabant. Hier werden ruim 100 net uit het ei gekomen kuikentjes gevlagd, dankzij de inspanningen van 2 ervaren ringers. Op de zandgronden werden 29 kuikens gevlagd in samenwerking met de Weidevogelgroep Rooi. Hier werden ook speciale kievitmaatregelen uitgevoerd, waaronder braaklegging en uitgestelde bewerkingen. Bij Weidevogelbeschermingsvereniging Reusel-De Mierden werden nog eens 35 kuikens gevlagd, maar hier werden geen extra beschermingsmaatregelen uitgevoerd. Tenslotte zijn op de Brabantse kleigronden 55 kuikens gevlagd in de Beerse Overlaet. Hier werden wel extra maatregelen getroffen in de vorm van golfplaat-plasdrassen. Later bleek dat de Beerse Overlaet het enige gebied was, waar de landelijke doelstelling van 50 gevlagde kievitkuikens was behaald. Knap werk van de vrijwilligers en de ringer!

Bijna dagelijks is geprobeerd om met de telescoop de kuikens te volgen om de overleving bij te houden. Het was niet makkelijk om de kuikens terug te vinden en af te lezen, zeker in gebieden waar de vegetatie (gras, onkruid, gewas) hoog was. Dankzij de grote inzet van de vrijwilligers konden de kuikens in de meeste gebieden toch worden gevolgd. Uit de waarnemingen blijkt dat van de 119 gevlagde kuikens uiteindelijk 22 kuikens konden worden gevolgd tot de

vliegvlugge leeftijd of ouder. Veel kuikens werden groot op de plasdrassen. In de Beerse Overlaet werden er 15 vliegvlug (27%). Op de zandgronden van Sint Oedenrode en Reusel-De Mierden was de overleving van de kuikens helaas een stuk slechter (10% en 11%). Toen het droog begon te worden trokken de kieviten weg uit het gebied. Hierbij zijn er een aantal gesneuveld bij het oversteken van de weg, maar er zijn er ook simpelweg uit het oog verdwenen. Uitdroging, verhongering, onderkoeling of predatie kunnen allemaal oorzaken zijn geweest. De overleving bleek lager te zijn bij jonge kuikens dan bij oude kuikens. In 2016 bleek het effect van het speciaal beheer afhankelijk te zijn van het weer. Het resultaat van beheer bleek positief onder koude omstandigheden. Bij zwaarder weer, zijn maatregelen zoals kruidenrijke randen of plasdrassen extra belangrijk.

Op maispercelen blijkt de overleving van kuikens hoger te zijn dan in gras. Vooral in de koude periode van 2016. Dus het effect van een koud voorjaar (vroeg legsel) is afhankelijk van het gewas: een positief effect in maispercelen, een negatief effect op graspercelen. Op gras hebben (vrijwel) geen kuikens de (vroeg) koude periode overleefd. Alleen op maispercelen met beheermaatregelen, lijkt de overleving

in de (vroeg) koude periode redelijk. De (landelijke) overall overleving kwam in 2016 uit op het schamele getal van 0,07. Er moet dus nog heel wat gebeuren voordat het aantal kievitkuikens voldoende is voor herstel van de populatie. Vogelbescherming en Sovon blijven zoeken naar mogelijkheden om dat te bereiken. In Brabant gaan we door met biotoopverbeterende maatregelen voor de kievit, waaronder het uitstellen van bewerkingen op bouwland en de aanleg van braakstroken.

In het voorjaar van 2017 wordt er in het magazine van Brabants Landschap aandacht besteed aan de kievit. Als u lid bent van Brabants Landschap ontvangt u het blad per post.

Gerard van de Wouw is als vrijwilliger actief in de Beerse Overlaet. Begin juli meldde Gerard dat er in zijn werkgebied een jonge kievit was gespot met een blauwe codevlag. Het lukte de vrijwilligers zelfs om de code af te lezen: 5-Z. Tot hun verbazing bleek de betreffende kievit niet in de Beerse Overlaet geringd! Navraag bij het Vogeltrekstation leerde dat het om een vogel ging die als kuiken van 3 weken oud geringd was in het Binnenveld bij Wageningen! De vogel moet vrij snel nadat hij vliegvlug geworden was, op de vleugels zijn gegaan. Zo'n 50 kilometer verderop, aan de Hohenbeemd in Oss streek hij neer. De nieuwe golfplaat-plasdrassen zorgen daar voor een prachtige biotoop.

Resultaten

In 2016 zijn er in totaal 4.241 legsels gevonden en waar nodig beschermd. Dit is iets minder dan vorig jaar. Het aantal legsels waarvan de uitkomst kon worden bepaald is 3.751. Er werden 2.481 legsels succesvol uitgebroed. Een percentage van 75,7%. Dit is ruim boven de norm van 70%. Van 490 legsels is niet bekend of ze wel of niet zijn uitgekomen. Vanwege de kou in maart en april hebben groepen minder gecontroleerd om de kuikens met rust te laten. Hoewel je in eerste instantie zou denken dat groepen minder alert zijn geweest bij het noteren van het resultaat, is dit onder deze omstandigheden dus een goede zaak. Omdat het afgezochte oppervlak iets is afgenomen, nam het aantal legsels per hectare iets toe, van 0,36 in 2015 naar 0,41 in 2016. In dit hoofdstuk gaan we verder in op de resultaten per soort, de verliesoorzaken en de beschermingshandelingen. Het complete overzicht van de resultaten vindt u achterin dit jaarverslag in bijlage 3.

Zoals altijd zat er veel verschil in de resultaten per groep. Twaalf groepen noteerden meer gevonden legsels dan in 2015. Acht daarvan noteerden zelfs een stijging van 10% of

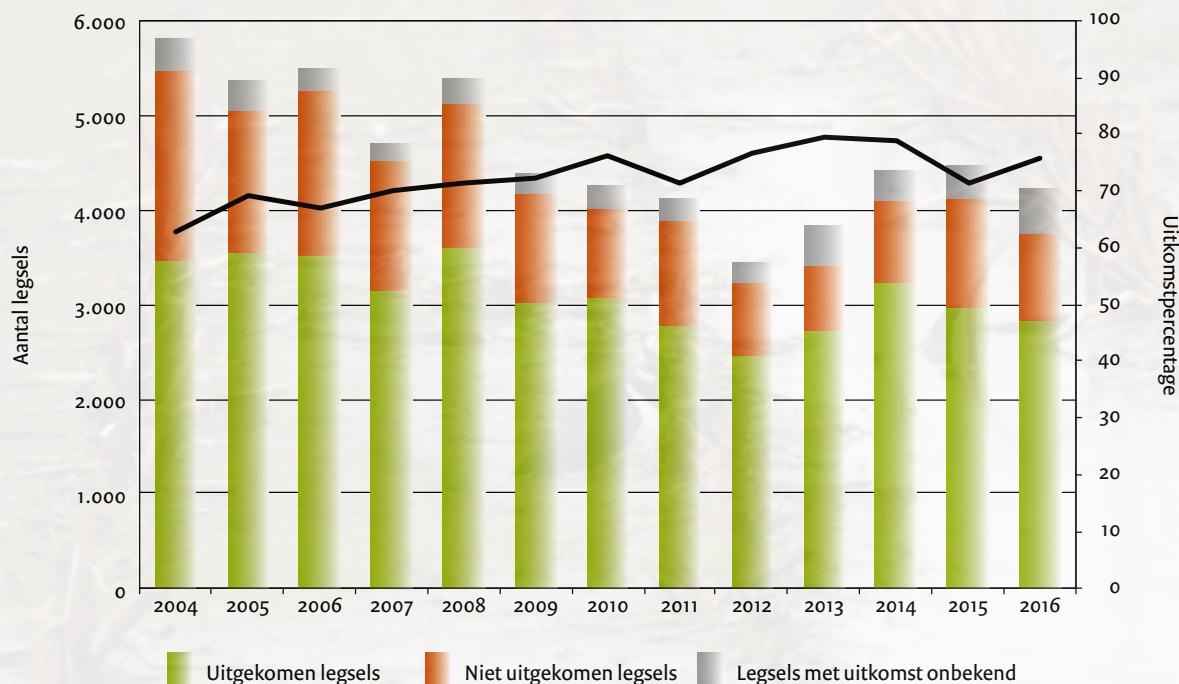
meer legsels dan het jaar ervoor. Twintig groepen lieten een daling zien ten opzichte van het voorgaande jaar. Dertien daarvan lieten een daling in het aantal gevonden legsels van 10% of meer zien.

De grootste stijging in aantal legsels zagen we in Alphen-Chaam-Gilze. 151 legsels in 2015 en 320 legsels in 2016 op hetzelfde oppervlak. Hoe deze weidevogelgroep dit voor elkaar heeft gekregen staat bij NB49 in het hoofdstuk 'Resultaten per weidevogelgroep'. De hoogste procentuele stijging bereikte ANV Drimmelen door van 35 gevonden legsels naar 75 te gaan. Dit is het gevolg van legsels die verloren gingen en waarbij de broedparen opnieuw een broedpoging deden.

Resultaten per weidevogel

De 4.241 in Brabant gevonden legsels, waren verdeeld over 33 soorten weidevogels. Dat zijn twee soorten meer dan in 2015. De nieuwkomers zijn o.a. grasmus, kemphaan, kneu en visdief. Dat er na tientallen jaren van afwezigheid weer kemphanen broeden in Brabant is te danken aan de nieuw

Figuur 7 ► Ontwikkeling van het aantal gevonden legsels en het uitkomstpercentage

aangelegde golfplaat-plasdrassen in de Beerse Overlaet. Legsels van de kleine karekiet, kuifeend en rietgors werden in 2016 niet meer gevonden.

De verdeling over de soorten bleef zo'n beetje gelijk met voorgaande jaren. De meest voorkomende weidevogel in Brabant is nog steeds de kievit (afgerond 80%), gevolgd door de scholekster (6%) en de kritische grasland broeders grutto en wulp (samen 7%). De grutto en wulp wisselden van plek in de ranglijst: in 2016 werden er voor het eerst meer legsels van wulpen gevonden dan van grutto's. De tureluur steeg een plekje in de ranglijst. Ook het aandeel van de kluut en kleine plevier steeg.

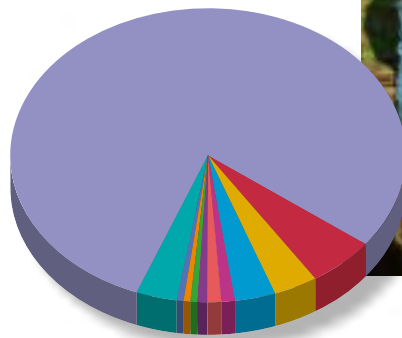
De grootste toename zagen we in 2016 bij de eenden (+450%), zomertaling (+250%), kraakeend (+100%) en slobeend (+100%). Dit is volledig in lijn met de landelijke trend dat de eenden het steeds beter doen in weidevogelgebieden. Ook van de knobbelzwaan (+200%), graspieper (+125%) en kleine plevier (+118%) werden meer legsels gevonden/ingevoerd.

Zoals hierboven vermeld, is de meest voorkomende weidevogel in Brabant nog steeds de **kievit**. Maar liefst 80% van het totale aantal gevonden legsels was van deze vrolijke buitelaar. Van 3.031 van de 3.374 legsels is de uitkomst bekend. Van deze legsels kwamen 2.213 legsels uit (73%) en 818 niet. Van 343 legsels bleef het resultaat onbekend. Over de verliesoorzaken leest u verderop in dit hoofdstuk.

Figuur 8 ► Verdeling van de gevonden legsels van de 10 meest voorkomende soorten

79,6%	Kievit
5,6%	Scholekster
3,6%	Grutto
3,2%	Wulp
1,2%	Tureluur
1,0%	Wilde eend
0,8%	Gele kwikstaart
0,7%	Kluut
0,6%	Kleine plevier
0,5%	Patrijs
3,4%	Overige soorten

In 2016 werden 237 legsels van de **scholekster** gevonden. Dit zijn er 23 minder dan in 2015. Het uitkomstpercentage was met 84% veel hoger dan vorig jaar: 173 legsels kwamen uit. Dat zijn er 7 minder dan in 2015. Daarnaast kwamen 33 legsels niet uit en konden de vrijwilligers van 31 legsels niet aangeven wat het resultaat was.

Van de kersverse nationale vogel de **grutto** vonden vrijwilligers in Brabant 153 legsels. Dat zijn er 13 meer dan vorig jaar, maar 2015 was met 140 legsels een jaar met een laagte-record. In 2016 kwam 89% van de gruttolegsels uit. Dat zijn 108 legsels, 13 meer dan in 2015. Daarnaast kwamen 13 legsels niet uit en konden de vrijwilligers van 32 legsels niet aangeven wat het resultaat was. Het hoge uitkomstpercentage heeft alles te maken met de rustzones die rond de meeste nesten in stand worden gehouden.

Het aantal gevonden legsels van de **wulp** daalde in 2016 van 160 naar 133. De daling is waarschijnlijk een gevolg van vorig jaar, waarin veel legsels verloren gingen en broedparen aan een tweede legsel begonnen. Toch was het uitkomstpercentage in 2016 nog lager dan in 2015: 69,6% ten opzichte van

73,3% vorig jaar. Van de legsels van de wulp kwamen er 87 uit. Dat zijn er 20 minder dan in 2015. Daarnaast kwamen 38 legsels niet uit en konden de vrijwilligers van 8 legsels niet aangeven wat het resultaat was.

Het aantal legsels van de **tureluur** steeg met 15 legsels tot 51. Van 27 tureluurlegsels was het resultaat bekend en deze kwamen allemaal uit: een score van 100%. Het is nog steeds een laag aantal, maar het is leuk om te zien dat deze soort langzaam voeten aan de grond krijgt in het Zuiden.

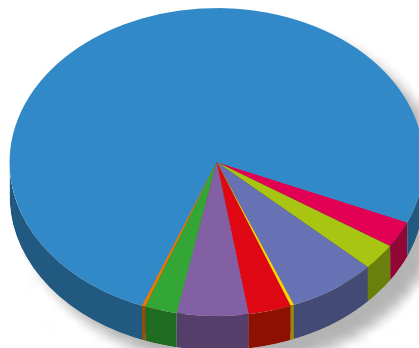
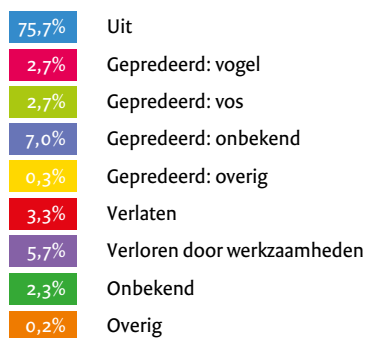
Waaraan gingen legsels verloren?

Het agrarische gebied is voor weidevogels bij uitstek dé plek om te broeden. De vogels en kuikens hebben openheid nodig om predatoren te kunnen zien aankomen. Ze hebben ook voedsel nodig en dat vinden ze vooral in en op een bodem die wordt bemest. Op bemeste percelen vindt echter productie plaats: er wordt gezaaid, bewerkt, gemaaid en gespoten. We willen de weidevogels beschermen voor al deze landbouwkundige werkzaamheden. Maar de beschermingshandelingen mogen de kans op predatie niet onnodig vergroten. Het doel is om zoveel mogelijk legsels te laten uitkomen ondanks alle bewerkingen. Gestreefd wordt naar een uitkomstpercentage van minimaal 70% per

soort. Onder de juiste omstandigheden voor de kuikens zou dat voldoende moeten zijn om de soort in stand te houden.

Vrijwilligers voeren de resultaten van het beschermingswerk in in een landelijke database, die beheerd wordt door de koepelorganisatie LandschappenNL.

Figuur 9 ► Driekwart van de legsels komt uit

Van alle legfels ging 12,6% verloren door predatie. Bij 7,0% van de legfels kon niet worden vastgesteld om welk roofdier het ging. Hier zou gespecialiseerd onderzoek met camera-vallen kunnen uitwijzen welke diersoort hiervoor precies verantwoordelijk is. Bij 2,7% kon wel vastgesteld worden dat vogels, zoals kraai en meeuw het legsel hebben weggehaald. Bij nog eens 2,7% was de vos de predator. Overige predatoren zoals egel, bunzing, rat, hermelijn, wezel of zelfs mensen, haalden samen 0,3% van de legfels weg. Het totale aandeel wat gepredeerd werd is daarmee lager dan in 2015. Dit is opmerkelijk, omdat het in veel andere provincies juist hoger was. Predatie is natuurlijk en weidevogelbescherming is niet bedoeld om te beschermen tegen natuurlijke verliesoorzaken. Wel moet worden voorkomen dat beschermingshandelingen juist de predatiekans vergroten.

Bij landbouwkundige werkzaamheden werd in maar liefst 2.413 gevallen een nest ontzien en gingen 213 legfels (5,7%) verloren. Dit beschermingswerk is dus erg succesvol uitgevoerd! Tenslotte werd 3,3% van de legfels verlaten door de oudervogel. Dit kan gebeuren als de oudervogel veelvuldig

verstoord wordt, is gesneuveld of wanneer het nest door regens in het water is komen te liggen.

ALLEEN GESPECIALISEERD
ONDERZOEK MET
CAMERAVALLLEN KAN
UITWIJZEN WELKE SOORT
PRECIES
VERANTWOORDELIJK IS
VOOR DE PREDATIE

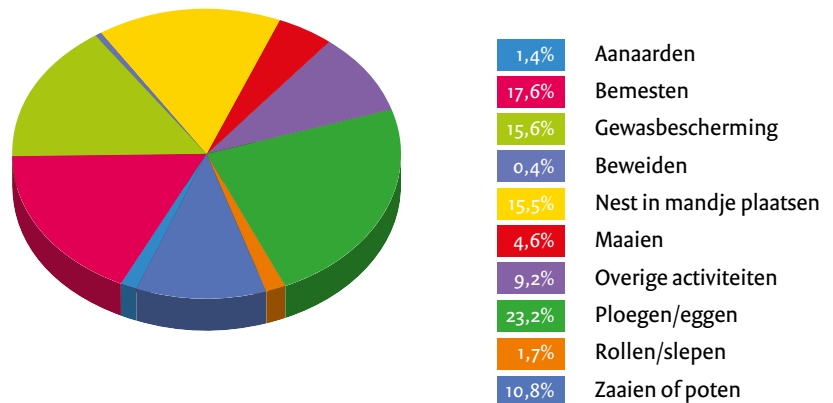
Waarbij was nestbescherming nodig?

Het plaatsen van een nest in een mandje wordt eigenlijk niet gezien als een bescherming, maar werd t/m 2016 toch als handeling genoemd bij de beschermingsactiviteiten. In 2016 is 374 keer een legsel in een mandje verlegd. Vorig jaar was dit nog maar 77 keer, dus de verstrekte mandjes zijn in 2016 goed gebruikt.

In de 2.039 gevallen moest een legsel worden ontzien bij bewerkingen. In slechts 213 gevallen is dat niet gelukt. De werkzaamheden die plaatsvonden rond de nesten zijn door de vrijwilligers geregistreerd. De bewerkingen ploegen of eggen kwamen het vaakst voor rond de legfels. Maar liefst 560 keer kwam de boer of loonwerker hierbij een legsel tegen, dat werd verplaatst of waar omheen werd gewerkt. Verder werden 424 legfels ontzien bij het bemesten, 261 legfels bij het zaaien/poten en 110 legfels bij het maaien. Bij al deze zware bewerkingen komt elke vierkante centimeter aan bod, wat inhoudt dat zonder bescherming alle aanwezige legfels verloren zouden gaan. Verder werden bij gewasbescherming 377 legfels en bij de overige werkzaamheden samen nog eens 307 legfels ontzien!

Het valt op dat de bescherming tegen het toepassen van bestrijdingsmiddelen (gewasbescherming) na een forse stijging in 2014 de laatste 2 jaar dalende is. Dit geldt ook voor

Figuur 10 ► Landbouwkundige werkzaamheden waarbij beschermingsmaatregelen zijn getroffen

bescherming bij maaien. De bescherming bij ploegen/eggen is al 5 opeenvolgende jaren stijgend. De bescherming bij overige werkzaamheden lijkt ongeveer gelijk te zijn gebleven.

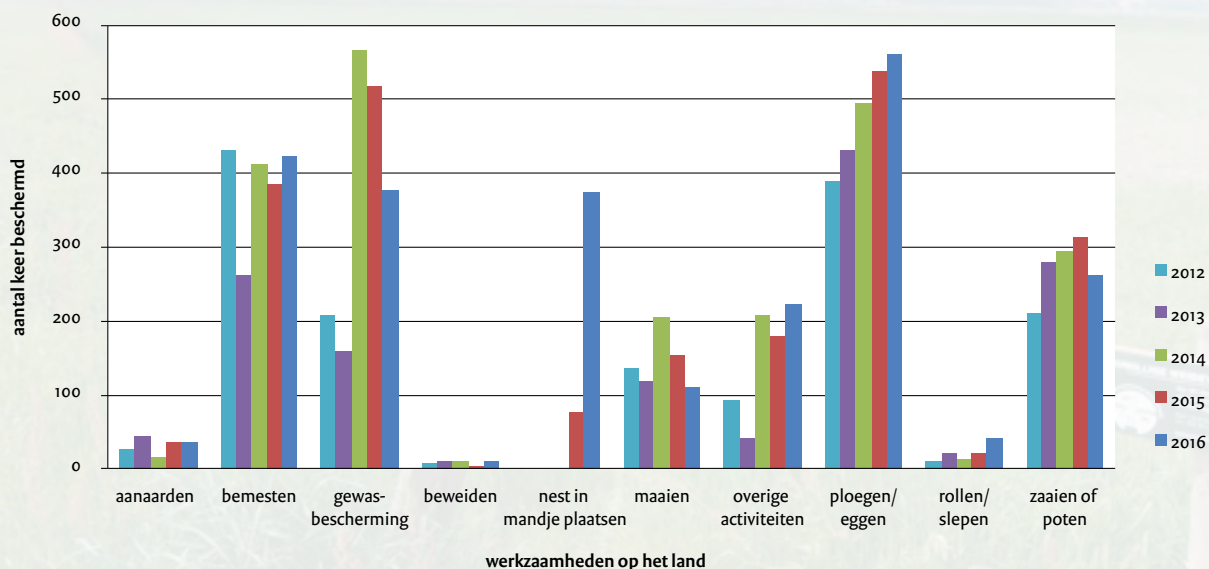
Collectief weidevogelbeheer

Het ‘zwaardere’ agrarische natuurbeheer dat de meeste mensen kennen van de veenweidegebieden in Utrecht, Noord-Holland en Friesland, wordt in Brabant beperkt uitgevoerd. Het betreft graslandbeheer zoals verlaat maaien, rustperiodes, kruidenrijk grasland en randen, uitrijden van stalmest, beweiding en plasdras. Voor dit aangepaste beheer ontvangen agrariërs een passende vergoeding om de kosten die ze maken en de verminderde opbrengst die ze hebben, te compenseren. Dat we dit in Brabant weinig zien, heeft er vooral mee te maken dat deze vormen van natuurbeheer gericht zijn op behoud en bescherming van een populatie grutto's en tureluurs. Helaas zijn die in Brabant beperkt en is het in veel regio's dus niet effectief om dit beheer in te zetten. Gelukkig zijn er naast een aantal natuurgebieden met weidevogelstelling, waaronder de Opslag, de Antoniegorzen en de Lage Vughtpolder ook een tweetal

landbouwgebieden die wel geschikt zijn voor kritische weidevogels. Beide gebieden liggen in de rivierkleiregio van de Maas.

In het Land van Heusden en Altena en in de Beerse Overlaet wordt alles op alles gezet om de achteruitgang van de kritische weidevogels te stoppen. Het Collectief West-Brabant en het Collectief Oost-Brabant stonden hier in 2016 aan het roer om het weidevogelbeheer te organiseren. Samen met de lokale Agrarische Natuurvereniging, Stichting ZeeBra en de lokale weidevogelgroepen worden de weidevogels op een zo effectief en efficiënt mogelijke manier beschermd. Naast de reguliere nestbescherming wordt op ruim 2.000 hectare landbouwgrond zwaardere natuurbeheer uitgevoerd door agrariërs. In 2016 is het areaal plasdras toegenomen tot ruim 80 hectare. Deze plasdrassen zijn aangelegd volgens het golfplaatmodel, waardoor er altijd droge én natte delen aanwezig zijn op hetzelfde perceel. De samenwerking tussen vrijwilligers en boeren en het zwaardere beheer hebben ervoor gezorgd dat de aantallen kritische weidevogels zijn gestegen en de laatste jaren zijn gestabiliseerd. Wulp nam helaas wat

Figuur 11 ► De beschermingsmaatregelen tegen landbouwkundige werkzaamheden in 2012-2016

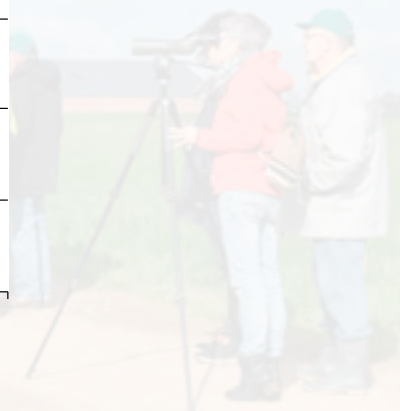
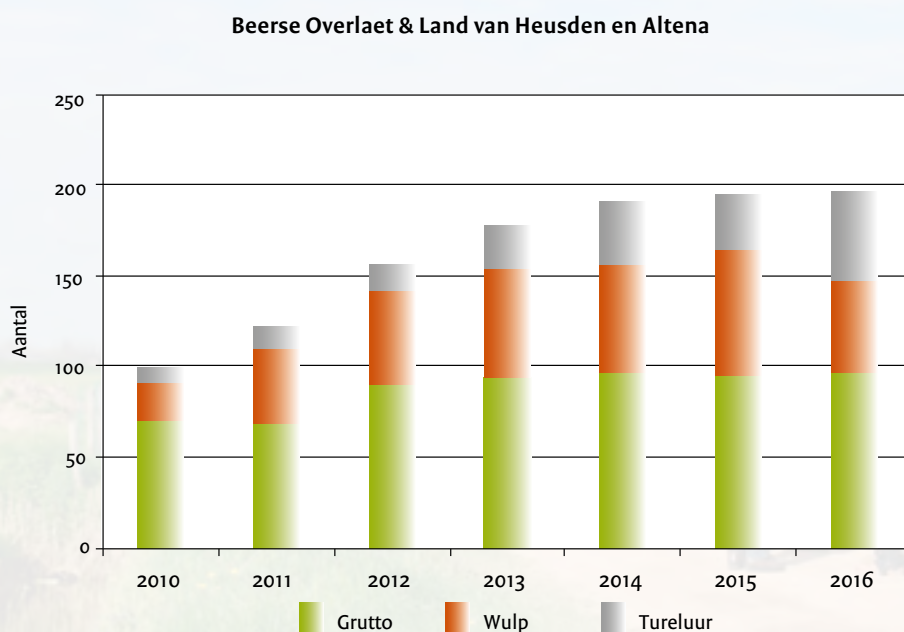

af in 2016. Het is niet bekend wat daar precies de oorzaak van is. Bovendien keren bijzondere broedvogels terug naar de polders. Hiertoe behoren onder andere kluut, bergeend, krakeend, zomertaling en last but not least is de kemphaan in 2016 terug van weggeweest. Het is zeker de moeite waard om in het broedseizoen eens een bezoek te brengen aan deze - voor Brabantse begrippen - unieke gebieden.

In de kerngebieden waar collectief weidevogelbeheer wordt uitgevoerd, vinden ook alarmtellingen plaats om te bepalen hoe groot het aandeel van de broedparen is, dat minimaal 1 jong grootbrengt. In verschillende weken worden telrondes uitgevoerd en wordt het gedrag van de aanwezige vogels genoteerd. De methode is eigenlijk alleen geschikt voor bepaling van het broedsucces van de grutto. In 2016 bleek dat van de 59 getelde gruttoparen er 45 jongen groot hadden gebracht. Dit betekent een bruto territoriaal succes (BTS) van 76%, wat ten opzichte van de norm vrij hoog is. Bij een hoger BTS dan 65% wordt aangenomen dat voldoende jongen vliegvlug zijn geworden om de populatie in stand te houden.

Figuur 12 ► Ontwikkeling aantal broedparen kritische soorten in de twee gebieden met collectief weidevogelbeheer

Brabant test met 'weidevogeldrone'

Al in 2015 bleek uit een proef, uitgevoerd door Landschap Overijssel, Brandhof Natuur & Platteland en Clear Flight Solutions, dat nesten van weidevogels op te sporen zijn met de hulp van een drone. In 2016 sloot Brabant aan bij de proef en droegen de provincie Noord-Brabant en Brabants Landschap financieel en inhoudelijk bij aan de verdere ontwikkeling van de 'weidevogeldrone'. Doel was om een compleet geautomatiseerde drone voor weidevogelvrijwilligers te ontwikkelen en te bouwen. Dat doel is gehaald.

Wie aanwezig was tijdens de weidevogeljaaravond heeft het prototype van de 'weidevogeldrone' kunnen zien. Nico Nijenhuis van Clear Flight Solutions vertelde op de betreffende avond: "Dieren stralen allemaal warmte uit. Deze straling is voor mensen niet waarneembaar, maar voor een infraroodcamera wel. Hang je deze camera onder een drone, dan kan deze op 1 tot 2 meter nauwkeurig nesten detecteren vanaf 50 meter hoogte. De drone zou in principe zo'n 30 à 40 hectare per uur kunnen afzoeken". Hier liggen dus grote mogelijkheden om de vrijwilligers en boeren te helpen bij het beschermen van nesten en het uitvoeren van tellingen. Reden voor Brabants Landschap om in te stappen in het project.

In 2016 zijn regelmatig testvluchten met de drone uitgevoerd in Brabantse weidevogelgebieden. Altijd in de vroege om te voorkomen dat de zon molshopen, paaltjes en planten zoals zuring gaat opwarmen. Met de testvluchten wilden we ten eerste bekijken of op bouwland en grasland dezelfde werkwijze kan worden gehanteerd. Daarnaast konden we zo

zoveel mogelijk beelden verzamelen om de herkenningsoftware te 'leren' wat een nest is en wat bijvoorbeeld een haasje. Ook wilden we uittesten wat de beste vliegmomenten zijn op de dag. Hoe kouder en hoe meer bewolking, hoe beter de beelden zijn. Ook voor de techniek zijn een aantal zaken uitgevoerd. Er is gekeken naar wat de beste camera's zijn voor ons doel en er is specifieke gebruikerssoftware gemaakt voor vrijwilligers, die de nestdetectie (herkenning) en validatie (daadwerkelijke vaststelling) eenvoudig maakt.

Weidevogelbeschermers Ton Hannink van Weidevogelgroep De Duinboeren kwam er mee op Hart van Nederland en Omroep Brabant. "Klokslag 5.30 uur werd de drone gestart. De broedende kieviten reageerden maar weinig op de drone. Op een akker waar we nog geen eieren hadden gevonden, moesten er nu wel een paar liggen en we zouden graag willen zien dat de drone daarbij kon helpen. Na verloop van tijd ging de drone stil hangen en zijn we het land opgegaan om te kijken wat er lag. Waar de drone naar beneden zakte was het raak: daar lag een nest met 4 eieren, precies onder de drone. Ik heb ter plekke de gegevens ingevoerd in m'n PDA, maar in de tussentijd was de drone weer laag gaan hangen op een andere plek en vond hij weer een nieuw nest met 4 eieren. Schitterend!"

De weidevogeldrone heeft zijn nut inmiddels ook bewezen bij het opsporen van reekalfjes en bij het inventariseren van ganzen of wilde zwijnen. Dit jaar zijn de eerste 'starterspakketten' voor een weidevogeldrone met laptop, tablet, software en cursus tegen betaling beschikbaar.

% uit = uit : uit + niet uit * 100

Pred. = predatie

Bew. = beweiding

Werk. = werkzaamheden

Verl. = verlaten

Ov. = overig

Onb. = onbekend

internet applicatie

mobiele site

pda

Resultaten per weidevogelgroep

In dit hoofdstuk lichten we de resultaten van de 35 weidevogelgroepen in Brabant kort toe. Resultaten van groepen die tenminste 50 legfels van vier of meer soorten vonden en bijzondere resultaten worden in een tabel getoond. Verklaringen van termen en afkortingen staan in het kader hiernaast.

NBo2 ► WBG Bernheze: forse groei!

29% 71%

Weidevogelbeschermingsgroep Bernheze wist in het 2^e jaar van haar bestaan zowel het aantal vrijwilligers als het aantal meewerkende bedrijven meer dan te verdubbelen, respectievelijk naar 15 en 11! De samenwerking tussen natuurbeschermers en mensen van de Wild Beheereenheid verliep wederom harmonieus. De tweedejaars vrijwilligers lieten zien veel te hebben opgestoken tijdens hun eerste jaar. Helaas was in 2016 de predatiedruk hoger en het aantal broedvogels lager dan in het eerste jaar, waardoor sommige nieuwe vrijwilligers weinig ervaring op konden doen. In totaal werden 90 legfels genoteerd: 82 van Kieviten, 5 van Scholeksters en 3 van Wulpen. Twee Wulpen kregen een riante rustzone, maar het ene legfel werd gepredeerd en van het andere konden de jongen helaas geen enkele keer worden waargenomen. Vanwege enorme hoosbuien kon niet van alle legfels het resultaat worden vastgesteld. De groep koos er terecht voor de kuikens niet te verstoren om de uitkomst van de legfels vast te stellen. Ten minste 50 Kievitlegfels, 1 Scholekster- en 1 Wulpenlegfel kwamen uit (66%), 19 legfels werden gepredeerd, 3 gingen verloren bij werkzaamheden en 1 werd verlaten. Geweldig was de inzet van twee piepjonge beschermers, die zelfstandig een Kievitlegfel vonden en markeerden, waardoor het ontzien werd bij werkzaamheden en uitkwam.

NBo4 ► IVN de Groene Overlaat: weer veel verlies

100%

Na een aantal jaren met heel lage uitkomstpercentages waren de vrijwilligers in Cuijk in 2016 toch weer present om de weidevogellegfels te beschermen. Helaas kwam er nog geen einde aan de neergaande lijn. Van de 26 gevonden Kievitlegfels kwamen er slechts 8 uit. Van de overige legfels werd 1 legfel gepredeerd, werden 8 legfels als gevolg van hevige regenbuien verlaten, gingen 7 legfels verloren bij de werkzaamheden van een loonwerker en is van 1 legfel de verliesoorzaak onbekend. Hopelijk lukt het de groep om in 2017 de communicatie met deze loonwerker te verbeteren: een forse uitdaging!

NBo9 ► Natuurbeschermingsvereniging Altenatuur: ook dit jaar meer legfels uit!

34% 56% 10%

De grootste groep van Brabant, met inmiddels 65 vrijwilligers en ruim 100 boeren, zag voor het eerst in 6 jaar het aantal gevonden legfels dalen. De oorzaak is echter een hele mooie: het uitkomstpercentage was hoger dan in 2015, waardoor er minder herhalingslegfels waren. Er kwamen in 2016 in totaal 20 legfels meer uit dan in 2015. Helaas was het aantal broedende Wulpen in de uiterwaarden lager dan in 2015, maar hun legfels kwamen op één na wel allemaal uit. Ook de vrijwilligers van Altenatuur waren zo alert om, vanwege extreme koude en nattigheid, de kuikens niet te verstoren bij het controleren van de legfels. Hierdoor kon niet van alle legfels het resultaat worden vastgesteld. Tijdens de alarmtellingen in het gebied zorgden de grutto's voor een grote verrassing. Ze hadden zich tijdens de broedperiode nauwelijks laten horen, maar bij het tellen van de gruttogezinnen werd er flink gealarmeerd, wat betekent dat er veel kuikens rond stapten in het gebied. In het zoekgebied van de groep zijn vlak voor het seizoen op diverse plaatsen vernattingsmaatregelen uitgevoerd. Vooral het golfplaat-plasdras trok meteen al veel vogels aan. De broedvogels vanuit de laat-maaien-percelen kwamen er vaak foerageren en trokken er ook

met hun kuikens naartoe. Hoewel het broedseizoen vanwege het extreme weer aanvankelijk leek uit te draaien op een ramp, zijn uiteindelijk toch meer kuikens dan ooit gezien. Er was rust in het gebied omdat de boeren pas laat de percelen op konden en vanwege het vocht was er voldoende voedselaanbod. Twee coördinatoren van de groep gingen gewapend met een weidevogel-lespakket en -powerpointpresentatie op tournee langs maar liefst 10 basisscholen en dat vonden de kinderen erg leuk. Mogelijk is dit het begin van een nieuwe lichter weidevogelbeschermers!

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
GELE KWIKSTAART	1	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
GRASPIEPER	7	4	4	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	36	36	34	2	94.44	0	0	2	0	0	0
KIEVIT	395	317	253	64	79.81	14	0	24	21	2	3
KLEINE PLEVIER	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
MEERKOET	2	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
PATRIJS	1	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	50	38	31	7	81.58	0	0	2	3	1	0
TURELUUR	6	5	5	0	100.00	0	0	0	0	0	0
VISDIEF	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	2	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WULP	23	23	22	1	95.65	1	0	0	0	0	0
TOTAAL	526	427	353	74	82.67	15	0	28	24	3	3

NB10 ► WVG Gestel: door ondanks tegenslag

35% 65%

Ook in 2016 viel het voor de weidevogels en hun beschermers in het gebied 'Kloosterstraat' niet mee. De 8 vrijwilligers zijn na een aantal jaren met fikse tegenslagen dapper doorgegaan en hebben bij meer dan 30 boerenbedrijven de percelen afgezocht. Daarbij werden 48 kievitlegsels gevonden, waarvan er helaas slechts 11 uitkwamen (23%). Er is wel een goede samenwerking met de boeren: 21 keer werd om een legsel heen gewerkt, 2 keer ging een legsel verloren bij werkzaamheden. 27 legfels werden gepredeerd door een onbekende predator en 7 door zwarte kraaien. In het gebied vindt de laatste jaren steeds meer tuinbouw plaats, wat onrust geeft en zo predatie in de hand werkt. De gebiedsinrichting maakt predatiebestrijding moeilijk. Geweldig dat de groep toch is doorgegaan om zo te proberen de weidevogel populatie in stand te houden.

NB11 ► Natuur- en Milieuvereniging Teteringen: klein maar stabiel

100%

Deze kleine maar stabiele groep vond in totaal 38 legfels. Deze waren net als vorig jaar verdeeld over maar liefst 10 soorten, waarvan 5 watervogelsoorten. Behalve 6 kievitlegsels en 1 legsel van een scholekster, kwamen alle legfels uit (81,6%) en dat is een prachtig resultaat! De 2 gevonden gruttoplegsels werden ontzien bij het bemesten van het land en kregen een rustzone. Tijdens de jongenperiode hingen er maar liefst 12 alarmerende grutto's in de lucht, wat aangeeft dat ook de grutto's in de aanliggende reservaatgebieden broedsucces hebben gehad!

NB12 ► Natuurwerkgroep gemeente Rucphen: zeer hoog uitkomstpercentage

 100%

Gelukkig konden in 2016 weer iets meer weidevogellegfels worden opgespoord door de vrijwilligers in Rucphen. In totaal werden 46 legfels gevonden (37 Kievit-, 4 scholekster- en 5 wilde eendenlegfels). Slechts 2 Kievitlegfels en 1 scholeksterlegfel gingen verloren door predatie. Er werd 15 keer om een legfel heen gewerkt en daarbij ging geen enkel legfel verloren. Mooi werk van de meewerkende agrariërs in Rucphen. Het uitkomstpercentage bedraagt dan ook 93,2%, een geweldig resultaat! Jammer genoeg worden veel maisakkers omgezet in grasland, wat ten koste gaat van het broedbiotoop voor Kieviten en scholeksters.

NB13 ► WVG Schijndel en omgeving: jong en oud actief voor weidevogels

 66% 34%

In deze grote groep met 43 vrijwilligers en 73 agrarische bedrijven, voelt jong en oud zich thuis. Naast een aantal trouwe leden, die de leeftijd der zeer sterken al een tijdje geleden bereikt hebben, zijn er ook enkele tieners actief. Het aantal gevonden en uitgekomen legfels is ondanks de inzet van al die vrijwilligers helaas behoorlijk gedaald ten opzichte van 2015. De groep houdt zo'n 650 hectare in de gaten. Te hoog vanggewas aan het begin van het broedseizoen en het omzetten van akkers in grasland zorgen ook hier voor een behoorlijk verlies van broedbiotoop. De vogels die wel aan het broeden gingen, bereikten dankzij het beschermingswerk een uitkomstpercentage van 73,6%. De verliesoorzaken waren divers: bij verschillende soorten landbouwkundige werkzaamheden gingen 11 legfels verloren. Predatoren eisten 27 legfels op, wat een aanvaardbaar aantal is. Verder werden 4 legfels verlaten en is van 15 legfels de verliesoorzaak volkomen onbekend. Wil Hettema, een van de coördinatoren van de groep, is al jaren druk met het interesseren van schooljeugd voor het weidevogelwerk. Elk jaar weer geeft zij gastlessen en ook lezingen voor andere groepen, zoals voor het Vrouwengilde, waar ze afgelopen jaar een gehoor had van ruim 70 personen. Dat leverde enkele potentiële nieuwe vrijwilligers op. Nan Visser, een van de drijvende krachten achter de groep, stopt als voorzitter. De groep is hem zeer dankbaar voor al het werk dat hij vol enthousiasme vanaf de oprichting heeft verricht. Vol gedrevenheid zag en greep hij overal kansen en mogelijkheden, waar de weidevogelgroep haar voordeel mee heeft kunnen doen. De groep is nog op zoek naar een nieuwe voorzitter.

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
GELE KWIKSTAART	3	3	3	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	4	4	4	0	100.00	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	185	183	129	54	70.49	26	0	9	4	0	15
PATRIJS	3	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
ROODB.TAPUIT	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	12	12	10	2	83.33	1	0	1	0	0	0
VELDLEEUWERIK	1	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	5	5	5	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WULP	7	5	4	1	80.00	0	0	1	0	0	0
TOTAAL	222	216	159	57	73.61	27	0	11	4	0	15

NB14 ► WVG Laarbeek: geen half werk!

100%

De vrijwilligers van de groep Laarbeek leveren geen half werk: van alle 186 gevonden legsels is het resultaat bekend. Met de vondst van 2 veldleeuweriklegsels, die beiden uitkwamen, laat de groep zien over goede zoekers te beschikken. Het totaal aantal gevonden legsels is iets lager dan in 2015, maar door het hogere uitkomstpercentage zijn er bijna evenveel legsels uitgekomen. Dankzij een goede samenwerking met de agrariërs ging slechts 1 legsel verloren door werkzaamheden. Helaas zijn er in het veld weinig kuikens gezien, maar bij de weidevogelpoel van een van de betrokken agrariërs, zijn er gelukkig wel een aantal opgegroeid. Afgelopen seizoen konden 4 nieuwe vrijwilligers worden verwelkomd.

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
GRUTTO	11	11	6	5	54.55	2	0	0	1	0	2
KIEVIT	152	152	115	37	75.66	26	1	1	4	0	5
SCHOLEKSTER	11	11	8	3	72.73	1	0	0	0	0	2
VELDLEEUWERIK	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WULP	10	10	5	5	50.00	4	0	0	0	0	1
TOTAAL	186	186	136	50	73.12	33	1	1	5	0	10

NB15 ► Stichting Landschap Gemert – Bakel: extreem weer en nachtelijk loonwerk

100%

In 2016 werden in Gemert en Bakel 35 kievitlegsels en 1 scholeksterlegsel gevonden, ongeveer evenveel als voorgaande jaren. Helaas daalde het doorgaans hoge uitkomstpercentage naar 58%. Achttien kievitlegsels en het scholeksterlegsel kwamen uit. Net als in andere gebieden werd ook hier een aantal legsels verlaten door het extreme weer. Daarnaast werden 2 legsels gepredeerd en helaas werden 8 legsels over het hoofd gezien tijdens nachtelijk loonwerk. Hopelijk kan wat uitleg aan boeren en loonwerkers in het gebied hierin verbetering brengen voor de toekomst.

NB16 ► Vogel- en natuurwerkgroep Zundert: kleine populatie met hoog uitkomstpercentage

100%

In een broedseizoen waarin veel weidevogels te lijden hadden onder zwaar weer en predatie, ging het in Zundert ook dit jaar weer erg goed. Bijna 90% van de gevonden legsels kwam uit. Gelukkig waren de 2 gruttopen weer terug in het gebied. Een paartje werd met jongen gezien. De medewerking van de boeren is prima; slechts 1 legsel werd gemist bij bewerkingen. Helaas is niet bekend hoe vaak legsels zijn ontzien. Het zou mooi zijn dit weer op te nemen in de legseladministratie. In 2016 werd in Zundert voor het eerst een overeenkomst afgesloten voor een braakrand en uitgesteld bewerken ten behoeve van de kievit.

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
GRUTTO	2	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	45	45	40	5	88.89	1	0	1	1	0	2
SCHOLEKSTER	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WULP	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	49	48	43	5	89.58	1	0	1	1	0	2

NB20 ► VWG Boekel – Venhorst: grote schommelingen

 77% 23%

De resultaten van de Boekelse groep laten al jarenlang grote schommelingen zien. Waar we in 2015 op alle fronten een flinke vooruitgang konden noteren, was het aantal gevonden legsels in 2016 helaas weer bijna gehalveerd. Gelukkig bedroeg het uitkomstpercentage 88%, waarmee het aantal uitgekomen legsels dus een minder grote val maakte. Een van de knelpunten in het zoekgebied van de groep wordt gevormd door activiteiten van Waterschap Aa & Maas. Ondanks jarenlange inspanning van de groep om broed- en jongenperiodes en -locaties te communiceren, worden steeds weer sloten geveegd tijdens het broedseizoen. De communicatie met het waterschap verloopt slecht door steeds wisselende contactpersonen. Het is voor de groep zeer frustrerend te zien dat de kuikens uit de zorgvuldig door boeren en vrijwilligers beschermde legsels verloren gaan door communicatieproblemen met een organisatie, waarmee op andere locaties juist zo goed wordt samengewerkt!

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
GELE KWIKSTAART	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	52	50	43	7	86.00	4	0	0	2	0	1
KRAKEEND	3	3	3	0	100.00	0	0	0	0	0	0
PATRIJS	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
6	5	5	5	0	100.00	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	60	58	51	7	87.93	4	0	0	2	0	1

NB23 ► WVG Lith: kemphanen!

71% 26% 3%

De afgelopen jaren is in de Beerse Overlaet al vaker bewezen wat de aanleg van een plasdras kan doen voor de weidevogels in het gebied. De lijst die door de Lithse weidevogelbeschermers is ingevoerd, verradt onmiskenbaar de aanleg van weer zo'n waardevolle vogeltrekpleister. Het aantal broedgevallen van kritische soorten zoals grutto (+9) en tureluur (+7) namen fors toe en er werden legsels gevonden van diverse eendensoorten, zoals krak- en slobbeend en zomertaling. Maar de kers op de taart werd gevormd door enkele waarschijnlijke broedgevallen van kemphanen, een soort die al tientallen jaren niet meer in Brabants agrarisch gebied heeft gebroed. Op de gangbare akkers deden zich echter dezelfde problemen voor als in veel andere gebieden: het aantal broedende Kieviten liep hard terug. Hoewel een aantal verhuisd zal zijn naar één van de plasdrassen, kan daarmee helaas niet de totale afname van ruim 100 broedgevallen worden verklaard.

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
BERGEEND	5	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GELE KWIKSTAART	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	27	6	5	1	83.33	0	0	0	1	0	0
KEMPHAAN	2	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	146	53	47	6	88.68	3	0	0	2	0	1
KLEINE PLEVIER	5	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
KLUUT	5	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
KRAKEEND	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	12	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
SLOBEEND	2	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	23	8	8	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WULP	4	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
ZOMERTALING	6	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	240	77	70	7	90.91	3	0	0	3	0	1

NB24&NB58 ► Gebied Maasdonk: bijzondere lijst

42% 58%

In de tabel van Gebied Maasdonk worden de resultaten weergegeven van de beschermingsgroepen Maasdonk en Geffen. Het totaal aantal gevonden legsels daalde in dit gebied met ruim 10%. Met name het aantal grutto's liep hard terug (-50%). Op de gangbare akkers broedden, net als op veel andere plaatsen in Nederland, veel minder scholeksters. Gelukkig bleef het aantal gevonden Kievitlegsels ongeveer gelijk aan vorig jaar en is het aantal broedende tureluurs, als gevolg van vernattingsmaatregelen zelfs bijna verdubbeld ten opzichte van 2015! De vondsten van bijzondere eendenlegsels, zoals krak- en slobbeend en wintertaling, en de toename van het aantal klutenlegsels maken de lijst met gevonden legsels voor Brabantse begrippen wel heel bijzonder. Het gebied was ook een van de proefgebieden voor het 'Jaar van de Kievit'. Tientallen Kievitkuikens werden geringd en van een pootvlaggetje voorzien. Zo werd getracht de kuikens individueel te volgen en kon inzicht worden verkregen in de overleving van deze kuikens. Coördinator Gerard van de Wouw en zijn mannen hebben dan ook heel wat uren besteed aan het observeren van dit alles.

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
BERGEEND	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
CANADESE GANS	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GELE KWIKSTAART	3	3	3	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	10	10	10	0	100.00	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	195	175	139	36	79.43	13	0	17	2	0	4
KLEINE PLEVIER	4	4	4	0	100.00	0	0	0	0	0	0
KLUUT	10	10	10	0	100.00	0	0	0	0	0	0
KRAKEEND	3	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
MEERKOET	6	4	4	0	100.00	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	8	8	8	0	100.00	0	0	0	0	0	0
SLOBEEND	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	14	7	7	0	100.00	0	0	0	0	0	0
VELDLEEUWERIK	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WATERHOEN	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	9	9	9	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WULP	10	10	9	1	90.00	1	0	0	0	0	0
TOTAAL	278	248	211	37	85.08	14	0	17	2	0	4

NB25 ► WBG Raamsdonk: still going strong!

 100%

Weidevogelgroep Raamsdonk bestaat uit de groepen Overdiep en Slagenland. De groep heeft het succes van 2015 kunnen voortzetten. Er werden nagenoeg evenveel legsels gevonden en het uitkomstpercentage was, met bijna 80%, ook dit jaar hoog! Bij de groep Overdiep kwam zelfs 100% uit! Alle beschermingshandelingen werden weer nauwgezet bijgehouden. Daaruit blijkt dat weidevogelbescherming noodzakelijk is: in totaal 167 keer werd er een legsel ontzien bij werkzaamheden. Op een aardappelveld werden de legsels wel drie keer verlegd! Wel is er ook hier een probleem met de groenbemester, die vaak veel te hoog de winter uitkomt, waardoor kieviten de percelen mijden.

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
GELE KWIKSTAART	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	118	116	90	26	77.59	15	0	7	4	0	0
SCHOLEKSTER	8	8	8	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	128	126	100	26	79.37	15	0	7	4	0	0

De 11 vrijwilligers van Weidevogelgroep Ravenstein zijn sinds 2015 ook actief in het gebied Stijbeemden en noteerden een indrukwekkende lijst met resultaten. Zowel het aantal gevonden legsels (+24) als het aantal soorten broedvogels nam toe: bergeend, kluut (14!), krakeend, tureluur (6), visdief en zomertaling werden toegevoegd aan de lijst van 2015. Deze positieve ontwikkelingen zijn een gevolg van de aanleg van drie nieuwe plasdras-gebieden bij Ravenstein. De vogels konden daar veilig broeden en vanwege de hoge dichtheden kregen ook predatoren vanuit de lucht geen kans! Dit had een uitkomstpercentage van 91,8% tot gevolg. De plasdrassen trokken ook steltkluten aan en een groep van 36 lepelaars. Na het broedseizoen bleven de Kieviten er in wisselende hoeveelheden hangen.

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
BERGEEND	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
FAZANT	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GELE KWIKSTAART	13	10	10	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GRAUWE GANS	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	24	22	18	4	81.82	1	0	2	1	0	0
KIEVIT	135	123	111	12	90.24	0	0	4	5	0	2
KLEINE PLEVIER	6	6	6	0	100.00	0	0	0	0	0	0
KLUUT	14	14	13	1	92.86	0	0	0	0	1	0
KRAKEEND	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
MEERKOET	4	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
NIJLGANS	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
PATRIJS	3	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	10	7	7	0	100.00	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	6	6	6	0	100.00	0	0	0	0	0	0
VELDLEEUWERIK	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
VISDIEF	1	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	8	8	8	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WITTE KWIKSTAART	1	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
WULP	13	12	11	1	91.67	1	0	0	0	0	0
ZOMERTALING	1	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	246	219	201	18	91.78	2	0	6	6	1	2

NB27 ► WBG Reusel - De Mierden: zestien soorten weidevogels

 77% 23%

De vrijwilligers in Reusel en de Mierden konden in 2016 wat minder legsels noteren dan in 2015, maar het uitkomstpercentage was iets hoger en de legsels waren van maar liefst 16 soorten! Verspreid over het gebied gingen 14 legsels verloren door werkzaamheden en werden 39 legsels gepredeerd: 8 door kraaien en 1 door een vos, maar van het overgrote deel kon de predator niet worden vastgesteld. De vrijwilligers spotten een vos, die vlakbij een Kievitsnest kwam dat later gepredeerd bleek te zijn, maar de overige legsels op het perceel waren nog intact.

Binnen de groep zijn 25 vrijwilligers actief. Behalve met gangbare nestbescherming zijn zij ook zeer druk met andere vogelprojecten. Zo is er een uitgebreid patrijzenproject, dat afgelopen jaar helaas zwaar te lijden had onder extreem weer. Door overstromingen ging alles wat zo zorgvuldig voor de patrijzen was ingezaaid verloren. Een speltakker werd daarom niet geoogst, maar bleef staan als wintervoedsel. In 2017 mag de groep voor de gemeente nog een aantal hectaren patrijzenvriendelijk inrichten, waar enthousiast op ingegaan wordt. Ook Kieviten en andere akkervogels in het gebied zullen baat hebben bij deze inrichting. Ook het erfvogelproject mag niet onvermeld blijven. Coördinator Piet Peijs heeft er de handen vol aan om alles in goede banen te leiden en is op zoek naar een ondersteuner.

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
BERGEEND	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GEELGORS	6	6	6	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GRAUWE GANS	3	3	3	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	11	10	10	0	100.00	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	181	158	101	57	63.92	35	0	14	2	0	6
KLEINE PLEVIER	6	6	6	0	100.00	0	0	0	0	0	0
KRAKEEND	3	3	3	0	100.00	0	0	0	0	0	0
KWARTEL	3	3	3	0	100.00	0	0	0	0	0	0
PATRIJS	5	5	5	0	100.00	0	0	0	0	0	0
ROODB.TAPUIT	9	9	9	0	100.00	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	9	8	5	3	62.50	3	0	0	0	0	0
SLOBEEND	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
VELDLEEUWERIK	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WATERHOEN	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	5	5	5	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WULP	12	12	10	2	83.33	2	0	0	0	0	0
TOTAAL	260	235	173	62	73.62	40	0	14	2	0	6

Ook in 2016 wist de enthousiaste Rooise weidevogelgroep weer op alle fronten winst te boeken: het aantal gevonden en uitgekomen legsels steeg met ruim 10% en het aantal vrijwilligers en meewerkende bedrijven nam elk toe met 5 naar respectievelijk 32 en 47. Er werden maar liefst 6 overeenkomsten voor kievitmaatregelen afgesloten. Helaas werden op 3 van deze locaties toch behoorlijk wat legsels gepredeerd. Bij de andere 3 ging het wel goed. Elders kregen 2 gruttoparen samen een rustzone. Beiden zijn met jongen gespot. De groep heeft er een nieuw beschermingsgebied bij: de Sonse heide. In het hele werkgebied werden over het algemeen meer kievitkuikens gezien dan in voorgaande jaren. Een aantal vrijwilligers werkte mee aan het kuikenringonderzoek in het kader van het Jaar van de kievit, zowel bij het zoeken en vangen van de kuikens, als bij het observeren. Dit laatste viel nog niet mee, omdat de bewerkingen op het onderzoeksperceel juist voor kieviten werden uitgesteld tot 15 mei. Door het steeds hoger wordende vanggewas waren de kuikens steeds moeilijker te zien. Van de 5 paar patrijzen die in het werkgebied van de groep hebben gebroed kwamen ten minste 2 legsels uit. De groep spotte een klucht van 20 stuks. Kortom ook dit jaar weer een succesvol seizoen voor deze bevolgen groep vrijwilligers en agrariërs.

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
CANADESE GANS	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
EEND ONBEKEND	11	10	9	1	90.00	1	0	0	0	0	0
GEELGORS	1	1	0	1	0.00	0	0	1	0	0	0
GELE KWIKSTAART	4	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	3	3	3	0	100.00	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	172	167	115	52	68.86	29	0	10	6	0	7
PATRIJS	5	3	2	1	66.67	1	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	11	11	10	1	90.91	1	0	0	0	0	0
WATERHOEN	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WULP	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	210	198	142	56	71.72	32	0	11	6	0	7

Hoewel de zeer ervaren vrijwilligers van deze groep logischerwijs niet tevreden zijn over de broedresultaten, ging het in 2016 gelukkig wel weer ietsje beter in Jekschot en omgeving. Er kwam 1 vrijwilliger bij en 1 agrarisch bedrijf. Het uitkomstpercentage lag met ruim 52% gelukkig toch weer 11% hoger dan vorig jaar: er kwamen 12 legsels meer uit dan in 2015. Van de 14 wulpenlegsels bleven er helaas slechts 4 over, maar daarvan zijn gelukkig wel jongen gezien! Het gebied is vanwege de inrichting een heel geschikt leefgebied voor allerlei predatoren, wat bestrijding daarvan moeilijk, zo niet onmogelijk, maakt. Juist vanwege die gebiedsinrichting zullen er steeds weer nieuwe predatoren komen vanuit de omliggende gebieden. De groep heeft haar uiterste best gedaan om zoveel mogelijk rustzones aan te leggen (6!). Zodoende hoefden de wulpenlegsels niet opgezocht te worden en liepen er geen geursporen naartoe. Mogelijk is de predatie daardoor toch nog enigszins beperkt gebleven.

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
GRUTTO	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	84	84	44	40	52.38	36	0	3	1	0	0
SCHOLEKSTER	11	11	8	3	72.73	2	0	1	0	0	0
WULP	14	14	4	10	28.57	10	0	0	0	0	0
TOTAAL	111	111	58	53	52.25	48	0	4	1	0	0

NB32 ► Vliegbasis Gilze-Rijen: veel veldleeuweriken en andere interessante soorten

Op vliegbasis Gilze-Rijen hebben de wulpen dit jaar iets minder de ruimte gekregen om te broeden omdat er tijdelijk meer vliegverkeer was. Van de 3 broedparen zijn geen jongen gezien. Ook het broedsucces van een paartje Kieviten is niet bekend. Maar het aantal broedparen veldleeuweriken was weer ongekend hoog: 100 à 150 paartjes hebben op het terrein van de vliegbasis gebroed. Verder meldden de vogelmannen van de vliegbasis: "In de winter heeft onderhoud plaatsgevonden in het heideterrein in het westen met als onmiddellijk resultaat de komst van de nachtzwaluw. Deze winter hebben we sinds een aantal jaren weer een klapekster in het westen en voor de 2e keer een wespandief, die vermoedelijk gebroed heeft. Het gehele seizoen hebben we de boomvalk gespot." Geen weidevogels maar wel prachtig nieuws!

NB33 ► Vliegbasis Eindhoven: veldleeuweriken succesvol dankzij vogelmannen

Vliegbasis Eindhoven had in 2016 in het landingsterrein één broedsel van de wulp. Dit is mislukt omdat één van de oudervogels in aanraking kwam met een vliegtuig. Een patrijs- en 2 scholeksterlegsels kwamen wel uit. Ondanks de baanrenovatie hebben er toch weer ruim 60 broedpaartjes veldleeuweriken minimaal 2 legsels grootgebracht. Door tijdig te communiceren met de aannemer hebben de vogelmannen van de basis kunnen voorkomen dat er 30 hectare ruig grasland in het broedseizoen iedere week zou worden geklepeld. Dit om te voorkomen dat de veldleeuwerik hier zou gaan broeden en de werkzaamheden geen doorgang zouden vinden. Als alternatief is het terrein minimaal en zorgvuldig betreden door de aannemer en alleen op die plaatsen waar dit nodig was. Een mooi succes voor de vogelmannen! Geweldig om te zien hoe er op beide vliegbases rekening wordt gehouden met vogels.

NB35 ► WVG Boven-Dommel: een nieuwe groep!

50% 50%

Plattelandsvereniging Boven-Dommel heeft als doel het verbeteren van de balans tussen agrarische bedrijfsvoering en natuur- en landschapsbeheer rond Valkenswaard en Waalre. Voor de komende jaren ligt de nadruk op het beschermen van flora en fauna in het buitengebied. In 2015 werd een uilengroep opgericht en in 2016 volgde een weidevogelbeschermingsgroep. De groep bestaat uit 3 vrijwilligers en werkt samen met 7 boeren. In het eerste jaar werden 12 Kievitlegsels gevonden. Daarvan kwamen 5 legsels uit, werden 3 legsels gepreedeerd, gingen 3 legsels helaas verloren bij werkzaamheden en bleef van 1 legsel het resultaat onbekend. De groep wil het komend seizoen graag uitbreiden en het gebied beter in kaart brengen.

NB38 ► Vereniging voor Vogel- en Natuurbescherming Etten-Leur: prima jaar!

100%

Net zoals in 2015 beleefden de vrijwilligers van de kleine groep in Etten-Leur weer een prima seizoen. Het aantal gevonden legsels kwam tussen 2007 en 2015 nooit boven de 50 uit en in 2014 werd met slechts 32 legsels een dieptepunt bereikt. Maar dat aantal steeg via 42 in 2015 naar 69 in 2016: 63 Kievit- en 6 scholeksterlegsels: een record! Alle scholekster- en 48 Kievit-legsels kwamen uit: ruim 79%, een keurig uitkomstpercentage. Van de legsels die niet zijn uitgekomen, werden 10 legsels gepreedeerd door een onbekende predator, werden 2 legsels gemist bij werkzaamheden en gingen 2 legsels verloren door onbekende oorzaak. Al met al opnieuw een goed jaar voor deze beschermingsgroep. Het zou geweldig zijn als ze deze lijn kunnen voortzetten!

NB39 ► WWB Zuidoost-Brabant: gemeente Eersel komt te hulp

95% 5%

Het aantal broedvogels in het werkgebied van de grote beschermingsgroep Zuidoost-Brabant neemt sinds 2008 (bijna 1000 legsels gevonden waaronder zo'n 50 gruttolegsels) bijna elk jaar behoorlijk af. Dit ondanks alle inspanningen van de actieve en ervaren vrijwilligers. In 2014 en 2015 stegen de aantallen licht, wat weer wat hoop gaf, maar helaas is de winst van deze 2 jaren in 2016 compleet verloren gegaan. Toch levert de groep met 281 gevonden legsels, verdeeld over maar liefst 14 soorten nog altijd een prachtige lijst af, zeker in combinatie met het uitkomstpercentage van ruim 78%. Om de terugloop te stoppen is veel meer nodig dan alleen nestbescherming. Daarom wordt er ook hard gezocht naar mogelijkheden voor biotoopverbetering. De gemeente Eersel stelt de komende 3 jaar 5 ha akkergrond beschikbaar, die mag worden ingezaaid met een geschikt mengsel. Hopelijk is dit het begin van een meer leefbaar gebied voor weidevogels!

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
GELE KWIKSTAART	3	3	3	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GRASMUS	3	3	3	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	241	240	183	57	76.25	35	0	13	8	0	1
KNEU	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
MEERKOET	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
PATRIJS	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
ROODB.TAPUIT	3	3	3	0	100.00	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	17	16	13	3	81.25	1	0	1	1	0	0
TORENVALK	3	3	3	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	2	2	1	1	50.00	0	0	1	0	0	0
WITTE KWIKSTAART	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WULP	3	3	3	0	100.00	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	281	279	218	61	78.14	36	0	15	9	0	1

NB41 ► **Werkgroep Natuur en Milieu Hilvarenbeek: meer kuikens gezien**

100%

De vrijwilligers van Natuur en Milieuvereniging Hilvarenbeek vonden dit jaar 65 kievitlegsels. Dat is exact evenveel als in 2015. Het aantal scholeksterlegsels daalde iets naar 8. Het aantal uitgekomen legsels van beide soorten daalde aanzienlijk ten opzichte van andere jaren, naar 41 en 7. De oorzaken zijn divers. Zo werden 9 legsels verlaten, waarschijnlijk als gevolg van de overvloedige regenval, gingen 4 legsels verloren door werkzaamheden, werden 3 legsels gepredeerd en gingen nog eens 8 legsels verloren door onbekende oorzaak. Een bedrijf waar altijd veel kieviten broedden, is overgegaan op boomteelt, waardoor de kieviten wegtrokken. Het waterschap heeft in het gebied stroken ingezaaid. De vrijwilligers hebben vastgesteld dat de kievitkuikens daar dankbaar gebruik van maakten. Om alle soorten weidevogels eens echt goed te kunnen bekijken, gaat de groep elk jaar op excursie naar de Krimpenerwaard, waar alle soorten weidevogels heel goed zichtbaar zijn.

NB44 ► **WBG Sint Anthonis: toch weer vos op bezoek**

100%

Nadat in 2015 alle legsels uitkwamen in 'Sint Tunnis', werden in 2016 helaas weer veel legsels gepredeerd. Een aantal vogels waagde een nieuwe poging, waardoor het totaal aantal gevonden legsels wat toenam. Er werden 27 kievitlegsels gevonden, 1 scholeksterlegsels en 2 legsels van de wulp, wat niet eerder voorkwam. De vos was, net als 2 jaar geleden, de grootste predator. Veel nesten werden verlegd bij het ploegen en een boer hielp daarbij zelf mee, wat de predatie extra zuur maakt. Na de 2^e ronde werden alle mandjes middendoor gescheurd teruggevonden... Wie daarvan de dader is, is een raadsel. Slechts 6 legsels kwamen uiteindelijk uit, maar daarvan zijn wel een aantal kuikens groot geworden op grasland in de omgeving van de akkers.

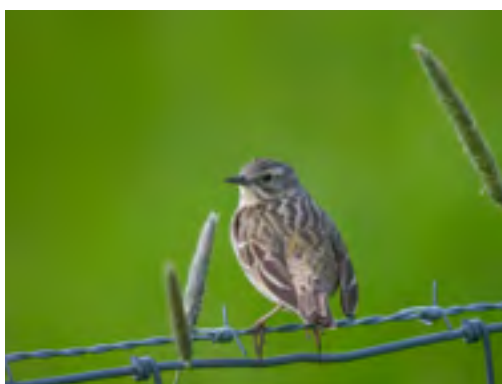
NB45 ► **WVG De Duinboeren: doorzetters!**

34% 66%

In het werkgebied van de beide weidevogelgroepen, die actief zijn onder de vlag van De Duinboeren, is de afgelopen jaren een waterbergingsgebied aangelegd, dat tevens een natuurgebied is. Alle hoop was gevestigd op de invloed van het water op het broedgebied. Zou dat meer weidevogels aantrekken? De Vughtse Gement, waar de ene helft van de vrijwilligers actief is, was vroeger een van de betere weidevogelgebieden van Brabant, maar het aantal broedparen is de laatste decennia drastisch gedaald. De legselgegevens van 2016 laten helaas nog geen verbetering zien ten opzichte van de jaren daarvoor. De predatiecijfers blijven onverminderd hoog. Daarnaast werd een aantal legsels verlaten en lijken er nog geen broedparen bij te zijn gekomen. Hopelijk gaat dat de komende jaren alsnog gebeuren. In totaal werden 125 legsels gevonden, waarvan 50,8% uitkwam. Dat van op 1 na alle legsels het resultaat bekend is, geeft aan dat er nauwkeurig wordt gewerkt door de groep. In beide zoekgebieden samen (Gement en de Zeeg) werden 114 kievitlegsels gevonden, waarvan 41 legsels werden gepredeerd, 8 werden verlaten, 4 helaas verloren gingen door werkzaamheden en 2 door onbekende oorzaak. Van de 5 scholeksterlegsels kwamen er 4 uit en werd 1 gepredeerd. Tenslotte werden er nog 6 wulpenlegsels gevonden. Slechts 1 daarvan kwam uit, 4 werden gepredeerd en 1 ging jammer genoeg verloren door werkzaamheden. Helaas werd voor het eerst sinds de oprichting van de groep geen gruttolegsels meer gevonden. Toch is dat misschien niet zo dramatisch als het lijkt omdat er ten minste 1, maar mogelijk meer grutto's hebben gebroed in het nieuwe natuurgebied. Hier wordt geen landbouw bedreven en dus ook niet intensief naar legsels gezocht. Ondanks alle problemen blijven de vrijwilligers actief en dat is waarschijnlijk de reden dat er nog weidevogels aanwezig zijn in de Gement en de Zeeg. In totaal werd 56 keer een legsel ontzien bij bewerkingen. In het afgelopen jaar werd een hoop energie gestoken in het weidevogelproject van het Technasium in Drunen. Rini van den Boer, sinds lange tijd coördinator van de groep, draagt het stokje over aan Elise Adriaanse. We danken Rini voor de professionele wijze waarop hij de groep heeft geleid en wensen Elise veel succes!

Vorig jaar schreven we dat de 32 Waalwijkse vrijwilligers voor de 4^e keer op rij hun eigen record verbeterden. In 2016 deed de groep er nog een schepje bovenop en werden maar liefst 2 records gekraakt! Met een geweldig uitkomstpercentage van 88,2% kwamen er meer legsels uit dan ooit. Deze legsels waren ook nog eens verspreid over een recordaantal van 12 soorten: 7 soorten meer dan in 2015. Het overgrote deel van de niet-uitgekomen legsels werd verlaten omdat ze in het water lagen door overvloedige regenval. Eén van de Kieviten zocht daar zelf een oplossing voor en verhoogde zijn nest met nestmateriaal. En het kwam uit! De foto daarvan is helaas onscherp omdat de fotograaf zelf in het water viel... Na het volgen van de workshop 'Regelingen voor weidevogels' kon met een agrariër een overeenkomst worden afgesloten voor de regeling 'Kansen voor de Kievit'. De resultaten op dit perceel waren voor deze regeling meteen de beste van heel Brabant!

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
CANADESE GANS	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GELE KWIKSTAART	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
GRASPIEPER	1	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	194	193	169	24	87.56	6	0	5	13	0	0
KNOBBELZWAAN	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
MEERKOET	5	5	4	1	80.00	0	0	0	1	0	0
PATRIJS	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
ROOdB.TAPUIT	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	11	11	10	1	90.91	0	0	0	1	0	0
WATERHOEN	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WULP	2	2	2	0	100.00	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	223	221	195	26	88.24	6	0	5	15	0	0

NB49 ► WVG Alphen Chaam Gilze: het tij gekeerd, spectaculaire groei van resultaten

86% 14%

De vrijwilligers van deze grote en actieve groep onder de bezielende leiding van coördinator Maaïke Riemslog, zagen ondanks alle inspanningen het aantal gevonden legsels afnemen van 719 in 2006 naar 151 in 2015. De noodklok werd geluid. Een aantal vrijwilligers stopte, maar de diehards van de groep gaven niet op en brainstormden over een oplossing. Er werd besloten alleen nog maar samen te werken met agrariërs, die bereid waren deel te nemen aan 'Kansen voor de Kievit' en/of 'Regeling Rustzones'. En met succes! De regelingen werden op maat uitgezet. Over alle mogelijkheden werd bewust nagedacht om zo een zo gunstig mogelijke broed- en kuikenbiotoop te creëren. Dit gebeurde op 7 plaatsen. Tijdens drogere periodes liet een van de boeren zelfs regelmatig een kievitperceel onder water lopen. Wat een geweldige medewerking! De vogels werden alleen vanaf de kant gemonitord. Er werden geen stokken geplaatst omdat de bewerkingen immers werden uitgesteld. De aangelegde braakranden functioneerden over het algemeen zeer goed. Later in het seizoen maakten ook veel kleine soorten akkervogels hier gebruik van. De enorme hoosbuien vanaf half mei waren in dit doorgaans te droge gebied heel gunstig voor het voedselaanbod. Een recordaantal kuikens werd vliegvlug, soms wel 3 of 4 per nest! De kuikens trokken meestal naar aanliggende gemaaide graspercelen, waar de boeren het injecteren dan een paar weken uitstelden. Ook met de grutto's ging het goed. Op één bedrijf broedden zeker 5 gruttopaartjes, die een riante rustzone kregen. Na het uitkomen gingen de gruttogezinnen aan de wandel. De groep bracht meteen de buurboer op de hoogte. Het enthousiasme van de vrijwilligers sloeg over op de boeren in het gebied, die alle medewerking gaven. Nog nooit werden zoveel kuikens vliegvlug tijdens een broedseizoen. De rust (omdat er tot 15 mei niemand op de percelen kwam), de geweldige samenwerking tussen vrijwilligers en boeren, het enthousiasme en het steeds blijven monitoren van de vogels door de vrijwilligers, waardoor op de situatie kon worden ingespeeld, zijn de pijlers van dit grote succes. Het zal niemand verbazen dat dit alles effect heeft gehad. Het aantal gevonden legsels verdubbelde ruimschoots: van 151 naar 320. En de toename van het aantal uitgekomen legsels is helemaal spectaculair te noemen: van 70 in 2015 naar 246 in 2016!

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
GRUTTO	9	9	8	1	88.89	0	0	0	0	0	1
KIEVIT	274	237	208	29	87.76	4	0	24	0	0	1
SCHOLEKSTER	23	22	21	1	95.45	1	0	0	0	0	0
WULP	14	14	9	5	64.29	0	0	5	0	0	0
TOTAAL	320	282	246	36	87.23	5	0	29	0	0	2

NB51 ► WVG Haaren: grutto's vertrokken

100%

De grutto's die jarenlang gebroed hebben in een riante rustzone aan de Belversestraat in Haaren zijn in 2016 wel even komen kijken, maar helaas kon geen enkel broedgeval worden vastgesteld. Dat is teleurstellend, vooral omdat ze daar jaar op jaar jongen hebben grootgebracht. Ook het broedbiotoop van de kieviten liep terug. Een goede kievitakker werd omgezet in de gras, 1 perceel werd verkocht en ook bij een deelnemende bioboer broedden geen kieviten meer. In het hele zoekgebied hebben nog 6 kieviten gebroed. Daarvan kwamen tenminste 4 legsels uit.

NB52 ► ANV Drimmelen: werken aan communicatie

66% 34%

De vrijwilligers van de ANV Drimmelen hadden helaas niet zo'n goed seizoen. Er werden weliswaar tweemaal zoveel legsels gevonden als in 2015, maar dat werd veroorzaakt door hoge verliezen: de herhalingslegsels verhoogden het totaal aantal gevonden legsels. Vooral vanwege communicatieproblemen gingen 25 legsels verloren door werkzaamheden. De groep is dan ook van plan om komend seizoen flink aan die communicatie te gaan werken. Toch was het niet alleen kommer en kwel. Hoogtepunt was de vondst van 1 slobbeend- en 2 tureluurlegsels. Lastig te vinden soorten, wat aangeeft dat er aardig wat ervaring binnen de groep te vinden is. Ook werden veel Kievitkuikens vliegvlug op percelen waar geen bescherming nodig was. Deze zijn niet in de administratie opgenomen. Hopelijk lukt het om komend seizoen de samenwerking te verbeteren en wordt weidevogelbescherming een verantwoordelijkheid van vrijwilligers en boeren samen!

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
GRUTTO	7	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	63	47	19	28	40.43	2	0	24	2	0	0
SCHOLEKSTER	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
SLOBBEEND	1	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	2	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	1	1	0	1	0.00	0	0	1	0	0	0
TOTAAL	75	50	21	29	42.00	2	0	25	2	0	0

NB54 ► WVG Boerdonk: hoop voor de toekomst

76% 24%

Weidevogelbeschermingsgroep Boerdonk bestaat uit 3 zoekgroepen: Boerdonk, Erp en Keldonk. In de eerste 2 zoekgebieden verliep het broedseizoen beroerd. Er waren weinig broedvogels na de predatiegolf van 2015. Tot overmaat van ramp kwam een Roemeense werknemer van een van de deelnemende bedrijven trots met 2 handenvol door hem 'beschermde' Kieviteieren aanzetten. Hij had het niet helemaal begrepen... Gelukkig ging het in Keldonk juist erg goed. Daar werden veel meer legsels gevonden dan in 2015. Eén van de vrijwilligers is ook jager. Het lukte hem om de hoeveelheden kraaien in toom te houden, waardoor de legsels rustig konden worden uitbroed. De groep als totaal kon van lang niet alle gevonden legsels het resultaat vaststellen. In 56 van de 74 gevallen lukte dat wel. De vrijwilligers zijn druk in de weer geweest met het verleggen van nesten tijdens landbouwwerkzaamheden, zelfs bij regen en hagel! In totaal werd 58 keer een legsel ontzien bij het bewerken van het land. Ondanks dat er 5 rustzones waren aangelegd, mislukten helaas alle 7 wulpenlegsels, maar in totaal kwamen toch 13 legsels meer uit dan in 2015: 35 van een Kievit en 2 van de 3 scholekster. Dat geeft weer hoop voor de toekomst.

NB55 ► **WVG Deurne: veel minder predatie door vos**

100%

Het was flink schrikken toen in 2015 36% van alle gevonden legsels in Deurne gepredeerd werden, waarvan ten minste 28 door een vos. In 2016 ging het gelukkig weer goed. Van de in totaal 79 gevonden legsels kwam bijna 70% uit. Van de 77 Kievitlegsels werden er 10 gepredeerd, waarvan 3 door een vos en 3 door kraaien. Van 4 verdwenen legsels kon de predator niet worden vastgesteld. Vaak wordt gedacht dat het predatieprobleem elk jaar zal toenemen wanneer de vos eenmaal de weg weet. Uit de predatiecijfers in Deurne blijkt dat dat helemaal niet zo hoeft te zijn. Verder gingen 6 legsels verloren bij werkzaamheden en 5 door overige oorzaken. De legsels van 48 Kieviten, 1 kleine plevier en 1 scholekster kwamen uit. De vrijwilligers hielden nauwkeurig bij wanneer een legsel werd ontzien tijdens bewerkingen. Uit het feit dat dit 162 keer gebeurde, kan worden opgemaakt dat weidevogelbescherming absoluut noodzakelijk is.

NB56 ► **WVG Weimeren: veel predatie op akkers, maar alle grutto's uit!**

17% 83%

Deze groep, die actief is in het gebied Weimeren bij Prinsenbeek, kon het afgelopen seizoen 5 nieuwe vrijwilligers verwelkomen. In het voorjaar volgden de vrijwilligers een GPS-cursus, waarna alle legsels keurig op de juiste locatie in de database kwamen te staan. De broedresultaten vielen jammer genoeg tegen. Er werden in totaal 30 legsels gevonden. Van deze legsels vielen 14 Kievitlegsels en 1 scholeksterlegsel, die allemaal samen op één akker lagen, ten prooi aan een onbekende predator. Verder ging 1 legsel verloren door werkzaamheden en werd 1 legsel verlaten. Van de 24 gevonden Kievitlegsels kwamen er slechts 9 uit. Van de 3 scholeksterlegsels kwam er 1 uit. De grutto's hadden meer geluk: de 3 gevonden gruttolegsels, waarvan 1 op een maisakker, kwamen allen uit en dat was sinds 2012 niet meer gelukt.

NB57 ► **WVG Asten: veel verlies door extreme regenval**

100%

Vanaf 2011 was het uitkomstpercentage van de legsels in Asten met 80 tot 96% steeds erg hoog. In 2016 hadden de weidevogels in dit gebied minder geluk. Vanwege het noodweer dat over het zoekgebied trok ging de eerste ronde Kievitlegsels verloren en het zal waarschijnlijk niet in alle gevallen gelukt zijn om opnieuw te beginnen. Daardoor was het aantal gevonden legsels laag, wat het voor de broedvogels moeilijk maakte om predatoren de baas te blijven. Van de 22 gevonden Kievitlegsels kwamen er slechts 8 uit (36%). Dat er dit jaar maar 2 wulpenlegsels werden gevonden is ook aan het noodweer toe te schrijven. Het goede nieuws is dat ze beiden uit kwamen. En ook een grutto, die na jaren weer terug was in het gebied, broedde haar legsel netjes uit. Dit brengt het totale uitkomstpercentage op 44%.

NB59 ► **WVG Summers Landschap: biotoopverbetering met effect**

100%

Na de predatiegolf van 2015 gingen de vrijwilligers van Summers Landschap naarstig op zoek naar boeren die wilden deelnemen aan 'Kansen voor de Kievit'. Zo wilden ze proberen het broed- en kuikenbiotoop te verbeteren. En dat is hen gelukt! Drie bedrijven deden mee. Het uitkomstpercentage steeg van slechts 5,5% in 2015 naar 74% in 2016! Er zijn veel Kievitsjongen gezien, zelfs naast een perceel waar veel kraaien zaten. In totaal werden 29 Kievitlegsels gevonden, waarvan bij 19 het resultaat bekend is. Daarvan kwamen er 14 uit, werden er 4 gepredeerd en werd 1 legsel verlaten.

Bijlagen

Bijlage 1 ► Coördinatie en ondersteuning

NAAM	FUNCTIE	TELEFOON	MOBIEL
JOCHM SLOOTHAAK	PROVINCIAAL COÖRDINATOR	0411 66 40 11	06 308 539 96
MARCO RENES	MEDEWERKER SOORTENBESCHERMING	0499 32 73 45	06 523 188 41
ANNETTE DEN HOLLANDER	MEDEWERKER SOORTENBESCHERMING	0411 66 40 10	06 570 340 53
ANGELA HUIJDEN	SECRETARESSE	0411 66 40 10	
WILLEM VEENHUIZEN	VELDBEGELEIDER WEST		06 106 904 77
ANJA POPELIER	VELDBEGELEIDER MIDDEN		06 105 909 68
MARCO RENES	VELDBEGELEIDER OOST	0499 32 73 45	06 523 188 41
ARJEN STOOP	VELDMEDEWERKER WEST	076 502 45 17	06 105 217 70
KAREL VOETS	VELDMEDEWERKER OOST	0411 63 26 63	06 523 188 37

Bijlage 2 ► Contactgegevens weidevogelgroepen

WEST-BRABANT	GROEPS-NUMMER	CONTACTPERSOON	E-MAIL	TELEFOON	STRAAT	POSTCODE	PLAATS
NBV ALTENATUUR	NB09	LEN BRUINING	L.BRUINING@PLANET.NL	0416 39 23 73	VAN GENDTSTRAAT 14A	4271 AM	DUSSEN
NMV TETERINGEN	NB11	GONNIE WERNER	WEIDVOGELS.TETERINGEN@GMAIL.COM	076 58 12 734	KOUTERSTRAAT 12	4847 EV	TETERINGEN
NWG GEMEENTE RUCPHEN	NB12	JAN KIEWIT	J.KIEWIT@ZIGGO.NL	076 50 33 630	MOESKES 1	4871 AE	ETTEN-LEUR
YVN ETTEN-LEUR	NB38	JAN KIEWIT	J.KIEWIT@ZIGGO.NL	076 50 33 630	MOESKES 1	4871 AE	ETTEN-LEUR
VNV ZUNDERT	NB16	MARCEL VAN NIJNATTEN	MARCELVANNIJNATTEN@KPNPLANET.NL	076 59 75 260	W. PASTOORSTRAAT 16	4881 BR	ZUNDERT
WBE BAARLE-NASSAU	NB18	GEERT ADAMS	GEEN EMAIL	013 51 99 255	BARTELBAAN 2A	5113 TB	ULICOTEN
WBG RAAMSDONK	NB60	PIET KUIJSTERS	P.KUIJSTERS@KPNPLANET.NL	0162 51 30 10	HEEMRAADSINGEL 1	4944 VC	RAAMSDONK
WBG RAAMSDONK	NB25	FRANS VAN DER WIJST	VAN.DER.WIJST@WXS.NL	0162 45 66 10	A. BLOEMAERTHOEK 6	4907 RD	OOSTERHOUT
WBG WAALWIJK	NB47	HARRY KEIJZER	HARRY.KEIJZER@ZONNET.NL	0416 33 51 56	JAN STEENSTRAAT 30	5143 GR	WAALWIJK
WBG WAALWIJK	NB47	HENK BERGMANS	H.TH.BERGMANS@HOME.NL	0416 33 88 56	DR. KUYPERLAAN 50	5142 TD	WAALWIJK
WVG ALPHEN CHAAM GILZE	NB49	ANNET CLEIJSEN-ANSEMS	ANNETCLEIJSEN@HOTMAIL.COM	0161 45 54 16	GROENVOORT 5	5126 EH	GILZE
WVG ALPHEN CHAAM GILZE	NB49	MAAIKE RIEMSLAG	M.RIEMSLAG-ANSEMS@PLANET.NL	0161 45 28 94	LANGEREIT 13	5126 NG	GILZE
ANV DRIMMELLEN	NB52	NIELS MUREAU	INFO@MUREAUADVIES.NL	0162 68 11 40	SCHERBIESSTRAAT 6	4845 PL	WAGENBERG
WVG WEIMEREN	NB56	BIEK SMETSERS	SMETSERS@ZIGGO.NL	06 180 52 907	ARGUSVLINDER 77	4814 SG	BREDA

MIDDEN-BRABANT	GROEPS-NUMMER	CONTACTPERSOON	E-MAIL	TELEFOON	STRAAT	POSTCODE	PLAATS
WVG GESTEL	NB10	TOON VAN DER STEEN	A.VANDERSTEEN@VODAFONETHUIS.NL	06 362 112 96	ZETERDONK 3	5275 AK	DEN DUNGEN
WVG SCHIJNDEL E.O.	NB13	WIL HETTEMA	WILHETTEMA@KPNMAIL.NL	073 547 67 11	PIET HEINSTRAAT 20	5481 GR	SCHIJNDEL
WBG REUSEL - DE MIERDEN	NB27	PIET PEIJS	P.PEIJIS@CHELLO.NL	0497 64 33 17	HORSELAAR 10	5541 GB	REUSEL
WVG ROOI	NB29	WIL FOOLEN	W.FOOLEN@KPNMAIL.NL	0413 47 56 02	HEI STRAAT 17A	5491 BA	SINT-OEDENRODE
WVG SINT OEDENRODE	NB30	BERT DE KONING	LKONING3@KPNMAIL.NL	0413 473093	CORRIDOR 4A	5492 HB	SINT-OEDENRODE
VliegBasis Gilze Rijen	NB32	SILVANO SLOEN	SGM.SLOEN@MINDEF.NL	06 153 627 12	POSTBUS 49	5120 AA	RIJEN
VliegBasis Eindhoven	NB33	MARTIN VINK	M.VINK1993@KPNMAIL.NL	06 53 33 84 01	POSTBUS 90102-MPC87A	5600 RA	EINDHOVEN
WWB ZUIDOOST-BRABANT	NB39	HENK LEPELAARS	HENKLEPELAARS@PLANET.NL	0497 51 29 95	MOLENPAD 14	5524 BD	STEENSEL
WNN HILVARENBEEK E.O.	NB41	RIEN VAN HOESEL	RIENVANHOESEL@GMAIL.COM	013 50 52 328	BLOEMENSTRAAT 18	5081 CS	HILVARENBEEK
WVG DUINBOEREN	NB45	ELISE ADRIAANSE	ELISEADRIAANSE@GMAIL.COM	06 216 414 56	GLORIEUXLAAN 51	5261 SH	VUGHT
WVG HAAREN	NB51	SANT RENARDEL	SANTRENARDEL@PLANET.NL	0411 62 11 07	KERKSTRAAT 9	5076 AS	HAAREN
WVG BOVEN-DOMMEL	NB35	FRANS BAUDOIN	F.BAUDOIN@ONLINE.NL	040 20 68 822	PEELDIJK 15	5556 VG	VALKENSWAARD

vervolg bijlage 2 ► Contactgegevens weidevogelgroepen

OOST-BRABANT	GROEPS- NUMMER	CONTACTPERSOON	E-MAIL	TELEFOON	STRAAT	POSTCODE	PLAATS
IVN CRANENDONCK	NB03	PIET VAN DE EIJNDE	PJEIJNDE@OUTLOOK.COM	0495 59 32 42	MARGRIETSTRAAT 10	6026 VE	MAARHEEZE
IVN DE GROENE OVERLAAT	NB04	MAARTEN HERMENS	MTJHERMENS@GMAIL.COM	0485 32 14 40	MOLENSTRAAT 33	5431 BW	CUJK
STICHTING LAARBEEKS LANDSCHAP	NB14	PETER HOEVENAARS	PFHOEVENAARS@ONSBRABANTNET.NL	0492 46 24 31	KAPELSTRAAT 12	5741 CE	BEEK EN DONK
STICHTING LAARBEEKS LANDSCHAP	NB14	JAAP WIJDENES	JAAPWIJ@XS4ALL.NL	0492 46 26 90	DE WINGERD 18	5741 DH	BEEK EN DONK
STICHTING LANDSCHAP GEMERT-BAKEL	NB15	PAUL KWEENS	KWEENSPAUL@GMAIL.COM	0492 36 64 72	MACROPEDIUS-PLANTSOEN 24	5421 RW	GEMERT
WBG BERNHEZE	NB02	LAURA VAN VENROOIJ-WILBERS	LAURAVEN@HOME.NL	0412 45 42 42	DE SIKKEL 24	5384 HS	HEESCH
VWG BOEKEL-VENHORST	NB20	HARRIE TIELEMANS	TIELEMANS.KUIPERS@GMAIL.COM	0492 32 23 09	BERKHOEK 2	5427 ES	BOEKEL
VWG GEWANDEWEG	NB22	HENK VAN GRUNSVEN		0412 40 21 57	ST. WILLIBRORDUSSTRAAT 9	5351 ED	BERGHEM
VWG LITH	NB23	CLEMENS THEUNISSE	CLEMENSTHEUNISSE@GMAIL.COM	0412 48 23 06	MOLENWEG 12	5396 NA	LITHOIJEN
VWB MAASDONK	NB24	GERARD VAN DE WOUW	GERARDVANDEWOUW@ZIGGO.NL	073 532 25 46	DORPSTRAAT 7B	5386 AK	GEFFEN
VWG GEFFEN	NB58	GERARD VAN DE WOUW	GERARDVANDEWOUW@ZIGGO.NL	073 532 25 46	DORPSTRAAT 7B	5386 AK	GEFFEN
VWG RAVENSTEIN	NB26	PIERRE DE KLEIJN	PDDK59@GMAIL.COM	0486 41 39 67	ST. WILBERTSTRAAT 24	5371 KR	DEMEN
VWG RAVENSTEIN	NB26	WILLIE HENDRIKS	WILLIE.HENDRIKS@PLANET.NL	0486 41 15 37	LAAGSTRAAT 4	5371 LE	RAVENSTEIN
VWG STIJBEEMDEN	NB31	HENK VAN GRUNSVEN	HVGRUNSV@CAIWAY.NL	0412 40 21 57	ST. WILLIBRORDUSSTRAAT 9	5351 ED	BERGHEM
WBG ST. ANTHONIS	NB44	HANS STIPHOUT	HANSSTIPHOUT@HETNET.NL	0485 38 28 95	RANDWEG 15	5845 CX	ST. ANTHONIS
VWG BOERDONK	NB54	TOM VAN LIESHOUT	TOMVANLIESHOUT@ZIGGO.NL	06-5 1769185	MELISSELAAR 18	5467 BL	VEGHEL
VWG DEURNE	NB55	BERT JOPPE	BERTJOPPE@UPCMAIL.NL	0493 31 57 00	HUISPAD 4	5756 AE	VLIERDEN
VWG ASTEN	NB57	HERMAN WINKELMOLEN	HWINKELMOLEN1946@KPNMAIL.NL	0493 69 83 32	ANTONIUSSTRAAT 43	5725 AR	HEUSDEN
VWG SUMMERS LANDSCHAP	NB59	CEES VAN DER VELDEN	VELDCOOL@OUTLOOK.COM	0495 663438	BELIËNBERKDIJK 38	5712 SE	SOMEREN

Bijlage 3 ► Overzicht resultaten Brabant 2016

SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	Ov.	ONB.
BERGEEND	9	5	5	0	100,00	0	0	0	0	0	0
CANADESE GANS	9	9	9	0	100,00	0	0	0	0	0	0
EEND ONBEKEND	11	10	9	1	90,00	1	0	0	0	0	0
FAZANT	1	1	1	0	100,00	0	0	0	0	0	0
GEELGORS	7	7	6	1	85,71	0	0	1	0	0	0
GELE KWIKSTAART	32	24	24	0	100,00	0	0	0	0	0	0
GRASMUS	3	3	3	0	100,00	0	0	0	0	0	0
GRASPIEPER	9	6	6	0	100,00	0	0	0	0	0	0
GRAUWE GANS	4	4	4	0	100,00	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	153	121	108	13	89,26	3	0	4	3	0	3
KEMPHAAN	2	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	3.374	3.031	2.213	818	73,01	424	1	194	112	7	78
KLEINE PLEVIER	24	19	19	0	100,00	0	0	0	0	0	0
KLUUT	29	25	25	1	96,15	0	0	0	0	1	0
KNEU	1	1	1	0	100,00	0	0	0	0	0	0
KNOBBELZWAAN	3	3	3	0	100,00	0	0	0	0	0	0
KRAKEEND	12	12	11	0	100,00	0	0	0	0	0	0
KWARTEL	3	3	3	0	100,00	-	-	-	-	-	-
MEERKOET	18	13	12	1	92,31	0	0	0	1	0	0
NIJLGANS	2	2	2	0	100,00	0	0	0	0	0	0
PATRIJS	20	15	14	1	93,33	1	0	0	0	0	0
ROODB.TAPUIT	16	16	16	0	100,00	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	237	206	173	33	83,98	15	0	5	7	1	4
SLOBEEND	6	3	3	0	100,00	0	0	0	0	0	0
TORENVALK	3	3	3	0	100,00	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	51	27	27	0	100,00	0	0	0	0	0	0
VELDLEEUWERIK	8	7	7	0	100,00	0	0	0	0	0	0
VISDIEF	2	1	1	0	100,00	0	0	0	0	0	0
WATERHOEN	6	6	6	0	100,00	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	43	41	39	2	95,12	0	0	2	0	0	0
WITTE KWIKSTAART	2	1	1	0	100,00	0	0	0	0	0	0
WULP	134	126	87	39	69,05	31	0	7	0	0	1
ZOMERTALING	7	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	4.241	3.751	2.841	910	75,74	474	1	213	123	9	86

Bijlage 4 ► Beschermingsactiviteit per soort 2016

SOORT	AAN- AARDEN	BEMESTEN	GEWAS- BESCHERMING	BEWEIDEN	NEST IN MANDJE PLAATSEN	MAAIEN	OVERIGE ACTIVITEITEN	PLOEGEN/ EGGEN	ROLLEN/ SLEPEN	ZAAIEN/ POTEN	TOTAAL
BERGEEND							1				1
CANADESE GANS							1	2			3
EEND ONBEKEND							1				1
GELE KWIKSTAART			1			1	3			2	7
GRUTTO		7	7			13	3			1	31
KIEVIT	28	405	315	7	366	53	168	537	34	242	2.155
KLEINE PLEVIER		1	3				1	1		1	7
KLUUT						5					5
KNOBBELZWAAN						1	1				2
KRAKEEND						2	1				3
MEERKOET							11	1			12
PATRIJS			1								1
ROODB.TAPUIT							1				1
SCHOLEKSTER	6	8	47	1	7	3	12	13		12	109
SLOBEEND							1				1
TURELUUR			1				3				4
VELDLEEUWERIK						2	1				3
WATERHOEN							1	1			2
WILDE EEND			1			2	8	1			12
WULP		3	1	2	1	28	5	4	6	3	53
TOTAAL	34	424	377	10	374	110	223	560	40	261	2.413

Bijlage 5 ► Uitkomstpercentage en verliesoorzaken per beschermingsactiviteit 2016

	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWEIDING	WERKZAAMHEDEN	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
BIJ AANAARDEN	34	33	25	8	75,76	6	0	1	1	0	0
BIJ BEMESTEN	424	383	269	114	70,23	64	0	23	15	0	11
BIJ GEWASBESCHERMING	377	342	289	53	84,50	27	0	8	12	3	3
BIJ BEWEIDEN	9	9	5	4	55,56	4	0	0	0	0	0
IN MANDJE PLAATSEN	374	336	210	126	62,50	79	0	27	16	0	4
BIJ MAAIEN	110	105	92	13	87,62	12	0	0	0	0	0
BIJ OVERIGE ACTIVITEITEN	223	200	166	34	83,00	20	0	4	6	0	4
BIJ PLOEGEN/EGGEN	560	522	322	200	61,69	110	0	50	31	2	6
BIJ ROLLEN/SLEPEN	40	40	25	15	62,50	8	0	2	0	0	5
BIJ ZAAIEN/POTEN	261	249	180	69	72,29	39	0	12	6	2	10
TOTAAL	2.412	2.219	1.583	636	71,57	369	0	127	87	7	43

2016

natuur dichtbij huis

Brabants Landschap

Coördinatiepunt Landschapsbeheer

Brabants Landschap

ADRES

Postbus 80, 5076 ZH Haaren

Telefoon: 0411 66 40 10

Website: www.brabantslandschap.nl

E-mail: info@brabantslandschap.nl

BEZOEKADRES

Kasteelboerderij van Nemerlaer

Kasteellaan 4 in Haaren

natuur dichtbij huis

Brabants Landschap

Coördinatiepunt Landschapsbeheer